

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»

Навчально-науковий центр заочно-дистанційного навчання
Кафедра міжнародних відносин

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра
на тему: «Допомога Україні країн-членів НАТО в умовах російсько-української війни»

Виконала студентка 6 курсу, групи ЗММв-21
спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»
Освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини»
Заховаєва Даяна Сергіївна

Керівник - кандидат історичних наук, старший
викладач Матвійчук Наталія Володимирівна
Рецензент - кандидат історичних наук, доцент
кафедри країнознавства Шишкін Іван Геннадійович

Робота допущена до захисту
(протокол №____ засідання кафедри
міжнародних відносин від _____ 2023 року
Завідувач кафедри міжнародних
відносин _____

м. Острог, 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	1
РОЗДІЛ I. ВІДНОСИНИ УКРАЇНА-НАТО ТА ПРИЧИНИ КОНФРОНТАЦІЇ З РФ.....	4
1.1. Політика Північноатлантичного союзу щодо України	5
1.2 Приводи та причини конфронтації з РФ.....	9
Висновки до розділу 1	12
РОЗДІЛ II. РЕАКЦІЯ ТА ДІЇ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО НА ПОВНОМАСШТАБНЕ ВТОРГНЕННЯ РФ НА ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ.....	13
2.1 Політична відповідь НАТО на війну Росії проти України	14
2.2 Економічні санкції проти Росії країн-членів НАТО	22
Висновки до розділу 2	27
РОЗДІЛ III. ВІЙСЬКОВА ДОПОМОГА УКРАЇНІ ВІД КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО.....	29
3.1 Постачання зброї та військового обладнання країнами-членами НАТО..	29
3.2 Тренування та навчання українських військових в країнах-членах НАТО	50
3.3 Вплив переданого озброєння країн-членів НАТО на перебіг російсько- української війни.....	52
3.4 Перешкоджання військовій допомозі Україні окремими країнами-членами НАТО.....	56
Висновки до розділу 3	59
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	67

ВСТУП

Актуальність. Вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 р. стало поворотним моментом у європейській безпеці та для Організації Північноатлантичного договору (НАТО). Неспровокована російська агресія на свого сусіда справила глибокий вплив на Альянс, спонукаючи до переоцінки своїх стратегічних пріоритетів, військового потенціалу та відносин з Росією.

Російсько-українська війна, що була розпочата Росією 24 лютого 2022 р, є наймасштабнішим військовим конфліктом в Європі після Другої світової війни. Вона має значний вплив на безпеку та стабільність в регіоні, а також на глобальний порядок.

Вторгнення Росії в Україну стало переломним моментом в європейській безпеці. Неспровокована агресія великої держави проти свого сусіда справила глибокий вплив на НАТО - альянс демократичних держав, який підтримує мир і стабільність в Європі з часів Другої світової війни. Альянс запровадив безпрецедентні санкції проти Росії, надав Україні мільярди доларів військової і гуманітарної допомоги і значно посилив власну військову обороноздатність.

Країни-члени Північноатлантичного альянсу відіграють ключову роль у підтримці України в умовах цієї війни. Вони надають військову, фінансову та гуманітарну допомогу. Дослідження цієї теми є важливим для розуміння характеру та масштабів допомоги Україні з боку країн-членів НАТО, а також її впливу на перебіг російсько-української війни.

Порушення Російською Федерацією територіальної цілісності України, міжнародного права, прав та свобод громадян України показало наскільки країни пов'язані між собою та до яких наслідків такі взаємозв'язки можуть призвести. Російсько-українська війна особливим чином вплинула на сусідні країни. В перший місяць війни особливо стрімко росла напруга в світовій гуманітарній сфері, це пояснюється цілодобовими обстрілами східних територій держави, що в свою чергу призвело до стрімкого росту біженців як в самій Україні так і в сусідніх країнах, що в той же час є транзитними територіями.

Реакція міжнародної спільноти в перший тиждень повномасштабного вторгнення виявилась повільною та неоднозначною. Країни демонстрували свою “велику” стурбованість і не запроваджували активної військової та політичної підтримки, це може пояснюватись тим, що під час вторгнення Російської Федерації в 2014 році, коли зв’язки між європейськими країнами та Росією були на високому рівні як в економічному так і в політичному плані, країни були переконані, що Україна не вистоїть проти російської агресії тому й не спішили руйнувати відносини з Росією.

Аналіз стану розробки проблеми: актуальні питання підтримки України країнами-членами НАТО привертають увагу закордонних та українських вчених. Е. Крісті науковий співробітник Фінського інституту міжнародних відносин у публікацію «Military Assistance to Ukraine: Rediscovering the Virtue of Courage» зробив висновок, що передача Україні озброєння це гонка в якій кожна країна-член НАТО, намагається передати якомога більше озброєння. Ю. Секе та К. Кусіца з Угорського університету Сечені Іштвана опублікували статтю на тему «Military Assistance to Ukraine and Its Significance in the Russo-Ukrainian War» в якій провели дослідження військової допомоги Україні. В. Войтко та Б. Голянич, співробітники Воєнної академії ім. Євгенія Березняка, опублікували статтю «Проблеми питання трансформації військової освіти та підготовки військових фахівців в умовах відсічі повномасштабної російської агресії» в якій здійснили аналіз питань, що стоять перед інтеграцією військової освіти України до стандартів НАТО. Дослідники А. Киридон та С. Троян провели аналіз впливу західної військової техніки на воєнну ситуацію протидії Росії. Співробітники НІСД О. Александров, О. Борділовська, А. Веселовський, А. Гриценко, О. Давимука, В. Орлик, М. Паламарчук та В. Ярмоленко опублікували аналітичну доповідь «Міцний союз: консолідація демократій унаслідок широкомасштабної агресії Росії проти України» в якій провели дослідження в контексті політичного чинника російсько-української війни, проаналізували неоднозначну політику країн-членів Альянсу, таких як Туреччина та Угорщина.

Мета: аналіз допомоги Україні країнами-членами НАТО в умовах російсько-української війни.

Завдання: виходячи з мети дослідження визначаються завдання:

- розкрити політику НАТО щодо України;
- встановити прояви та причини корфронтації між Альянсом та Росією;
- Розкрити, якою була політична відповідь Північноатлантичного альянсу на розпочату війну;
- проаналізувати дієвість запроваджених економічних санкцій країнами-членами НАТО проти Росії;
- здійснити аналіз кількості поставленої зброї та військового обладнання Україні;
- дослідити запровадження програм навчання та тренування українських військових відповідно до стандартів НАТО;
- встановити, яка західна зброя надала переваги українській армії та вплинула на перебіг бойових дій;
- розкрити, проблеми затримки постачання військової допомоги Україні окремими країнами-членами НАТО.

Об'єкт дослідження: об'єктом дослідження є допомога Україні країнами-членами НАТО в умовах російсько-української війни.

Предмет дослідження: оцінка та аналіз допомоги: обсяги та види, яку країни-члени НАТО надають Україні, ефективність допомоги та наслідки: політичні, економічні, соціальні, для України та країн-членів НАТО.

Методи дослідження: для того щоб провести аналітичну діяльність з даної теми, потрібно застосувати змішані методи збору та аналізу літератури та даних. Під змішаними методами розуміється поєднання якісних та кількісних методів аналізу та пошуку даних. За допомогою якісних методів було проаналізовано виступи, заяви політичних лідерів країн, міністрів, це дасть можливість проаналізувати як змінювалась та змінюється їх риторика. За допомогою кількісних методів було проаналізовано як змінювалась допомога країн-членів НАТО. При дослідженні даної теми було застосовано такі методи

дослідження: спостереження, порівняння, метод аналізу ситуації, контент-аналіз.

Хронологічні та географічні рамки дослідження: хронологічні рамки дослідження охоплюють період з 24 лютого 2022 р. до 20 листопада 2023 р.; географічні рамки - територія сучасної України та територія країн-членів Північноатлантичного альянсу.

Джерельна база дослідження: робота спирається на різні джерела даних, зокрема це:

- офіційні звіти НАТО та окремих країн-членів НАТО щодо надання допомоги Україні;
- звіти міжнародних організацій і засобів масової інформації.

Практичне значення та практична апробація: практичне значення кваліфікаційної роботи полягає в використанні для подальших досліджень у галузі міжнародних відносин, безпеки та оборони. Робота може бути використана для підвищення обізнаності громадськості про допомогу країн-членів НАТО. Також робота може бути використана для проведення аналітичних досліджень з питань допомоги Україні від НАТО або для підготовки проведення заходів, присвячених темі надання допомоги Україні.

Окремі положення та висновки було апробовано. Здобувачкою було опубліковано статтю на тему: “Санкції як окремий вид допомоги країн-членів НАТО в умовах російсько-української війни”. Здобувачка також брала участь в V Міжнародній науковій конференції студентів і молодих вчених «Травневі студії 2023: історія та міжнародні відносини в інформаційному протистоянні» 4 травня з темою “Перешкоджання військовій допомозі Україні окремими країнами-членами НАТО”.

- **Структура роботи:** робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел та літератури (в загальній кількості 82 сторінки та 70 сторінок основного тексту).

РОЗДІЛ I. ВІДНОСИНИ УКРАЇНА-НАТО ТА ПРИЧИНИ КОНФРОНТАЦІЇ З РФ

1.1. Політика Північноатлантичного союзу щодо України

Політика Північноатлантичного союзу щодо України бере свій початок від проголошення незалежності України. Офіційне затвердження відносин між Україною та НАТО стало приєднання України до Ради Північноатлантичного співробітництва в 1991 році [70]. Приєднання України до Ради Північноатлантичного співробітництва стало важливим кроком у розвитку відносин між НАТО та Україною. Цей крок засвідчив прагнення України до співпраці з НАТО та її прихильність до демократичних цінностей.

Рада Північноатлантичного співробітництва була створена в 1991 році членами Альянсу. Метою створення Ради Північноатлантичного співробітництва було формування площини для діалогу з колишніми Радянськими республіками. Рада Північноатлантичного співробітництва заклала підґрунтя для запуску Партнерства заради миру через багатосторонні політичні консультації та співпрацю [71].

В рамках Ради Північноатлантичного співробітництва Україна співпрацювала з НАТО в таких сферах: політичний діалог, військове співробітництво, миротворча діяльність, протидія тероризму.

Наступним кроком підкріплення відносин НАТО-Україна стало приєднання до програми Партнерство заради миру в 1995 р. Програма партнерство заради миру є програмою двостороннього співробітництва між країнами-партнерами та НАТО. В рамках програми країни-партнери будують індивідуальні відносини з НАТО, що дозволяє їм обирати власні пріоритети співпраці. Заснована програма в 1992 р [27].

З весни 1995 р. співробітництво України з НАТО значно розширилось. Північноатлантичною радою було схвалено угоду “Партнерство заради миру” тим самим підвищивши статус України в Програмі за формулою “16+1”. До

цього моменту такий статус надавався лише Росії, це свідчить про далекосяжні погляди НАТО стосовно України та її майбутнього членства в Північноатлантичному альянсі [86].

Основою відносин між НАТО та Україною стала Хартія про особливе партнерство 1997 р. НАТО та Україна зобов'язувалися на основі Хартії розширювати та зміцнювати свою співпрацю, а також розвивати особливе партнерство задля сприяння стабільності, загальним демократичним цінностям в Східній та Центральній Європі. При підписанні Хартії Україна зобов'язалась дотримуватись принципів Альянсу та співпрацювати над питаннями, що охоплюють: політичні та безпекові теми; експорт озброєнь; запобігання конфліктам; контроль над озброєнням; не розповсюдження ядерної, біологічної, хімічної зброї [72].

Хартією було засновано Комісію Україна-НАТО, її діяльність полягала в керуванні діяльністю даної співпраці, а також в забезпеченні форуму для консультацій між членами НАТО та Україною, стосовно питань безпеки. Комісія Україна-НАТО виступала в ролі головного органу, що був відповідальний за розвиток відносин НАТО-Україна [70].

В 2009 р. між Україною та НАТО було підписано Декларацію, що доповнювала Хартію. Основними моментами стало отримання ключової ролі Комісії Україна-НАТО в [70]:

- Поглибленні співпраці між Україною та НАТО відповідно на всіх рівнях та поглиблення політичного діалогу;
- Допомозі Україні в оборонних, політичних, економічних реформах, що пов'язані з прагненням України до членства в НАТО.

Основним інструментом підтримки цього процесу є Річний національний план, який відображає національні цілі реформ в Україні та річний план впровадження. Річний національний план складається з п'яти розділів, присвячених таки питанням: політичним та економічним, оборонним і військовим, ресурсам, безпеки та правовим. Це включає реформи, пов'язані боротьбою з корупцією, верховенством права, правами людини, а також

секторами безпеки й оборони, які відповідають євроатлантичним принципам і стандартам [74].

Члени Альянсу щорічно оцінюють прогрес у рамках Плану. Відповідальність за його реалізацію накладена на Україну. Загальну координацію діяльності державних інституцій здійснює Українська координаційна рада з євроатлантичної інтеграції [74].

Після незаконної російської анексії Криму та збройного конфлікту в Донецькій та Луганській областях, що було порушенням міжнародного права та підризом європейської безпеки. Відносини між НАТО та Україною ще більш активізувались через реалізацію ряду програм та ініціатив [70]:

➤ Платформа Україна-НАТО з протидії гібридній війні

Платформа була заснована в 2016 р. на саміті НАТО у Варшаві. Головна мета Платформи протидія гібридним загрозам таким як кібератаки, дезінформація. Значення для НАТО - досвід України в протидії російським гібридним війнам. Значення для України - допомога від НАТО в протидії цим війнам.

➤ Команда консультативної підтримки стійкості.

Команда створена для обговорення критичних ситуацій, розробки порад та плану дій для захисту критичної інфраструктури та цивільного населення. На початку 2022 р. Україна звернулась до експертів групи, які надали Україні технічні поради та заходи щодо захисту цивільного населення та довготривалої стійкості.

➤ Процес планування та перегляду програми “Партнерство заради миру”

Взявши участь в Процесі Україна досягла амбітних цілей стосовно реформ оборони та безпеки, покращення здатності сил у реагуванні на кризи разом з Альянсом та підсилення спроможності України для прийняття сил НАТО та партнерів стосовно навчання та тренувань.

➤ Процес розбудови доброчесності НАТО та щорічна спеціальна програма.

Україна бере участь в цій ініціативі з 2007 р., створеній для надання практичної допомоги та порад для посилення доброчесності, прозорості та

підзвітності в секторі безпеки та оборони, а також надання підтримки з побудови спроможностей стосовно управління оборонними ресурсами та рекомендації щодо освітньої та навчальної діяльності.

➤ Програма вдосконалення оборонної світи НАТО.

Програма направлена на вдосконалення та реструктуризацію системи військової освіти та підготовки в Україні.

➤ Програма про обмін даними про повітряну обстановку.

Україна приєдналась до Програми в липні 2016 р. Обмін даними про повітряну обстановку, покращує оперативну ефективність в протиповітряній обороні, завдяки ідентифікації, потенційному усуненню та класифікації повітряних суден. В 2022 р. цей потенціал став корисним та актуальним під час російського вторгнення.

➤ План роботи Військового комітету з Україною.

Україна отримала можливість брати участь у широкому спектрі військових заходів і навчань в рамках програми роботи Військової ради України, зосереджуючись на покращенні оперативної сумісності та бойових можливостей Збройних Сил України та вносячи вагомий внесок у поточні реформи безпеки та оборони.

➤ Програма оцінки концепції операційних можливостей та зворотнього зв'язку.

Активна участь України в Програмі оцінки та зворотного зв'язку Концепції оперативних можливостей НАТО підтримує подальший розвиток збройних сил, а також дає змогу Альянсу створювати спеціалізовані сили, які можуть бути розгорнуті для підтримки операцій і місій під проводом НАТО.

➤ Програма “наука заради миру та безпеки”.

Програма була створена з метою наукових розробок для захисту від збройних небезпек. Україна бере участь з 1991 р. Розробки ведуться в сфері: захист від хімічних, біологічних, радіологічних та ядерних загроз; енергетична та екологічна безпека.

Була також організована співпраця НАТО-Україна через підгрупи Комісії Україна-НАТО [70]:

➤ Спільна робоча група Україна-НАТО з питань оборонної реформи.

Діяльність Групи полягає в розробці політики, стратегій, концепцій національної безпеки, а також здійснює демократичний контроль управління збройними силами. Для України це можливість запозичити досвід та знання членів НАТО. Групою здійснюється інституційна основа співпраці Альянсу та українськими міністерствами та відомствами, це насамперед Служба безпеки України, Національна гвардія, Прикордонна служба тощо.

➤ Спільна робоча група з оборонно-технічного співробітництва.

Спільна робоча група Україна-НАТО працює над можливостями та процесами закупівлі оборонного обладнання. Група являє собою форум на якому ведуться обговорення стосовно реформування оборонної промисловості України.

На саміті НАТО у Вільнюсі 2023 р. було засновано Раду Україна-НАТО в рамках наближення України до НАТО. Рада Україна-НАТО замінила Комісію України-НАТО. Ця заміна стала свідченням про зміцнення політичних зв'язків, а також ширшої інтеграції України в НАТО [75].

1.2 Приводи та причини конфронтації з РФ

Одним з приводів до початку повномасштабного вторгнення в Україну з боку Російської Федерації було розширення Організації Північноатлантичного договору на колишні радянські країни, цей наратив був неодноразово озвучений представниками РФ. Своєю чергою вони неодноразово озвучували тези про «порушення» обіцянки 1990-х років НАТО не розширюватись на колишній радянський простір. Проте лідери альянсу проголошували про відкритість до вступу нових членів [62].

Занепокоєння російських політиків розширенням НАТО на Схід загострилось в 2000-х роках, після проголошення намірів

Північноатлантичного Альянсу про приєднання України та Грузії в певний момент в майбутньому. Заява про майбутнє членство України в Альянсі була проголошена на саміті НАТО в Бухаресті, без уточнень офіційного плану членства [62].

Головна проблема в неприязні російської влади відносно Альянсу полягає в їх імперських амбіціях та переконаннях. Після розпаду радянського союзу та набуття Україною незалежності, російські лідери ставили за ціль відновлення установ Радянського Союзу з його колишніми республіками, але в новітній інтерпретації з політичним та військовим протистоянням Заходу, в особливості Північноатлантичному альянсу. Для цього десятиліттям створювалось підґрунтя. Обіцянка державного секретаря Дж. Бейкера М. Горбачову “не буде розширення юрисдикції НАТО для його сил ні на дюйм на Схід” [64] це твердження було на порядку денному в російському інформаційному просторі стосовно Альянсу, що викликало постійну напруженість у відносинах Росія-НАТО, що в свою чергу можна було назвати “холодним миром”. Щоб зміцнити безпеку в європейському регіоні союзниками Альянсу впровадили програму “Партнерство заради миру”, що призвело до двох етапів розширення НАТО [62].

Розширення НАТО фактично було не причетним до початку повномасштабної війни Росії проти України, воно послужило лише зручним приводом реалізації імперських амбіцій відповідно для Росії. Це твердження проілюстровано в статті Т. Сидорук та В. Павлюка «Розширення НАТО як фальшивий привід для виправдання війни Росії проти України». Авторами було доведено:

- Росія вторглася до України не лише через розширення НАТО. Однак вони також справедливо зазначають, що розширення НАТО стало зручним приводом для Росії для війни [35].
- Країни, які приєдналися до НАТО після закінчення холодної війни, зробили це добровільно. Однак дослідники також справедливо зазначають, що Росія сприймала це розширення як загрозу своїй безпеці [35].

- Росія прагне відновити свою імперію та підпорядкувати собі Україну. Однак автори дослідження зазначають, що Росія побоюється, що успішна демократія в Україні може стати прикладом для інших країн колишнього Радянського Союзу [35].

За декілька місяців до порушення територіальної цілісності України Російською Федерацією, вона висунула Північноатлантичного альянсу ультиматум, що передбачав угоду з дев'яти статей:

Стаття 1, 2, 3. Наголошується на тому, що жодне питання безпеки не має обговорюватись без участі Росії, не допускається взаємного співробітництва в сфері безпеки між членами Організації в рамках військових союзів або коаліцій, міжнародних організацій [47].

Стаття 4. Не дозволяє країнам засновницям розгортати військову силу та засоби на території будь-якої держави-члена, що була приєднана після 1997 р., фактично це призвело б до розділення НАТО на Заході та Сході Європи [47].

Стаття 5. Забороняє розгортання ракет середньої та малої дальності наземного базування в районах, що дозволяють їм досягти території інших сторін. Стаття унеможлиблює в разі небезпеки швидке реагування, що може супроводжуватися застосуванням ракет для захисту [47].

Стаття 6. Передбачає утримання всіх держав-членів Організації Північноатлантичного договору від будь-якого подальшого розширення НАТО, включно з відмовою Україні в подальшому членстві [47].

Стаття 7. Забороняє сторонам, що є членами Альянсу проводити будь-яку військову діяльність на території України, Східної Європи, Південного Кавказу та Центральної Азії. Дозволялось проводити військові навчання та іншу військову діяльність на території узгодженої ширини та конфігурації з кожного боку лінії кордону Російської Федерації та держав, що перебувають у військовому союзі з нею та державами-членами Альянсу. В разі виникнення військової загрози в даних регіонах Альянс був би не спроможним навіть надати допомогу, що розв'язало б руки агресорам [47].

Текст та формулювання статей транслиують надмінність Російської Федерації над Північноатлантичним альянсом. Альянс відхилив відповідну угоду. Дана угода була пасткою, її відхилення можна певною мірою вважати відправною точкою для ескалації російської військової активності в Україні. В цьому контексті простежується розбіжність ідеологій Російської Федерації та Північноатлантичного Альянсу. Маючи різні цінності та політичні системи, створюється джерело напруги, що призводить до конфліктів.

Відносини між Україною та Росією становлять одну з основних геополітичних проблем останніх років. Починаючи з 2014 р., коли Росією було протиправно анексовано Крим і введено збройні сили на територію Донецької та Луганської областей, відбулось загострення політичного та військового конфлікту між Росією та Україною. Набуття членства Україною в НАТО примусило б Російську Федерацію змінити місце дислокації своєї частини Чорноморського флоту. Повномасштабне вторгнення російських військ на територію України 24 лютого 2022 р. спровокувало ескалацію восьмирічної російсько-української війни. За весь час незалежності України, прокладався шлях суверенної держави з прагненням тісного зближення з західними інституціями такими як Організація Північноатлантичного договору, при цьому займаючись збалансуванням своїх зовнішніх зносин та подоланням глибинних внутрішніх розбіжностей.

Висновки до розділу 1

НАТО підтримує тісне партнерство з Україною, зосереджуючись на посиленні її обороноздатності і стійкості. Це включає в себе заснування програм для надання тренувань та відповідного обладнання, проведення спільних навчань і підтримку реформ у сферах оборони, управління і верховенства права.

НАТО залишається відкритим для подальшої співпраці з Україною, включаючи можливість майбутнього членства, але це залежить від виконання Україною необхідних вимог. Ці вимоги включають демонстрацію відданості

демократії, правам людини і верховенству права, а також вирішення невирішених територіальних суперечок.

У відповідь на російську агресію НАТО посилило свою військову присутність у Східній Європі і зміцнила свої сили стримування. Це включає розгортання додаткових військ і техніки в регіоні і частіше проведення військових навчань, включаючи програми з навчання українських військових.

Хоча НАТО прагне стримувати російську агресію, він також залишається відкритим до діалогу з Росією задля зменшення напруженості і управління ризиками. Проте цей діалог залежить від того, чи змінить Росія свою поведінку і поважатиме міжнародне право. Анексія Росією Криму і агресія на сході України порушили міжнародне право і підірвало європейську безпеку, що спонукало НАТО відреагувати на підтримку України.

Анексувавши Крим та підтримуючи сепаратистів на Донеччині, російською владою було покладено початок відкритої конфронтації з НАТО, а також спричинило поселення співробітництва між Україною та Альянсом.

Прагнення до розширення зі сторони Росії, а також її військової модернізації, викликало занепокоєння Альянсу. Така політика Росії розцінюється, як потенційна загроза для Альянсу.

Росія розглядає розширення НАТО на схід, особливо потенціал майбутнього членства України, як загрозу своїм інтересам безпеки і порушення своєї сфери впливу.

Фундаментальні відмінності в цінностях і політичних системах між НАТО і Росією, особливо щодо демократії, прав людини і верховенства права, створюють приховану напруженість, яка сприяє конфронтації.

Історична спадщина недовіри і суперництва між Росією і Заходом, що походить з часів холодної війни, продовжує впливати на їхні відносини і сприяти нинішній напруженості.

РОЗДІЛ II. РЕАКЦІЯ ТА ДІЇ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО НА ПОВНОМАСШТАБНЕ ВТОРГНЕННЯ РФ НА ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ

2.1 Політична відповідь НАТО на війну Росії проти України

Україні в боротьбі проти Росії потрібна сильна та рішуча підтримка від західних країн, включаючи міжнародні організації в особливості НАТО, так як це військово-політичний союз. Війна Росії проти України є головною геополітичною проблемою, що стоїть перед Альянсом.

Учасники Північноатлантичного Договору підтверджують свою відданість цілям і принципам Статуту Організації Об'єднаних Націй і своє бажання жити в мирі з усіма народами та урядами, а також рішучість захищати свободу, спільну спадщину народів та їхніх цивілізацій, а також Принципи, прагнучи сприяти стабільності та добробуту Північноатлантичного регіону, вирішивши співпрацювати для реалізації колективної оборони та підтримки миру та безпеки. Північноатлантичний договір складається з 14 статей, що містять наступне [28]:

Стаття 1 визначає забезпечення колективної безпеки, розвиток мирних і дружніх відносин між членами Альянсу та сприяння політичному прогресу в Європі. Сторони зобов'язуються вирішувати всі міжнародні спори, у випадку, якщо вони стали учасниками, мирними засобами не ставлячи під загрозу безпеку в регіоні, а також не застосовувати погрози чи будь-яких сил, що є несумісними з цілями та Статутом Організації Об'єднаних Націй [28].

Стаття 2 зазначає зміцнення незалежних інституцій кожної зі сторін Договору та покращення розуміння їхніх принципів та цінностей, що сприятимуть подальшому розвитку мирних і дружніх відносин, а також усунення можливих конфліктів в їхній зовнішній економічній політиці, що свідчить про сприяння економічному співробітництву між усіма або окремими сторонами відповідного Договору [28].

Стаття 3 визначає здатність колективно протистояти збройному конфлікту, члени НАТО будуть співпрацювати у сфері військової оборони, зокрема у зміцненні своїх індивідуальних, а також колективних оборонних можливостей [28].

Стаття 4 визначає консультації між членами Альянсу в випадку, якщо на думку певної країни-члена, виникне загроза політичній незалежності, територіальній цілісності або безпеці [28].

Стаття 5 є однією із головних статей Північноатлантичного договору, оскільки вона встановлює принципи колективної оборони. Відповідно до цієї статті, якщо будь-яка з держав-членів НАТО зазнає збройної атаки, усі інші члени Альянсу будуть вважати цей акт нападом на них усіх і будуть вживати всіх заходів, які вважатимуть за доцільне, щоб допомогти члену або Альянсу, що зазнав нападу, таким чином зберігши безпеку в Північноатлантичному регіоні [28].

Статті 6-13 визначають структуру та порядок роботи НАТО, зокрема склад Північноатлантичної ради, виконавчого органу Альянсу, а також порядок прийняття рішень [28].

Стаття 14 містить положення про набуття чинності Північноатлантичного договору [28].

Основна задача НАТО полягає в відповідальності за захист країн та громадян, що є членами організації, завдяки колективній обороні, Альянс об'єднує уряди та збройні сили своїх союзників. Об'єднання збройних сил всіх країн-членів регламентується Статтями 3 та 5 Північноатлантичного договору [28]. Військовий напад хоча б на одну країну-члена організації прирівнюється до нападу на всіх членів організації, тим самим роблячи Альянс оборонною організацією. Відповідно цим пояснюється прагнення України до набуття членства в Північноатлантичному альянсі, з одного боку захистити свої кордони від непередбачуваного російського сусідства та з другого боку зміцнити регіональну безпеку в рамках співпраці з Альянсом.

Нарощування російських військових вздовж кордону з Україною на початку 2022 р., викликало занепокоєння країн-членів Альянсу: “Ми глибоко стурбовані дуже великомасштабним, неспровокованим і невинуватим нарощуванням російських військ в Україні, навколо неї і в Білорусі. Ми найрішучіше закликаємо Росію обрати шлях дипломатії і негайно здійснити скорочення і відвести свої війська від України відповідно міжнародних зобов’язань і обіцянок. Ми залишаємось прихильниками нашого подвійного підходу до Росії: потужне стримування і оборона у поєднанні з відкритістю до діалогу” [13], - сказано в заяві міністрів оборони країн НАТО. На фоні військової напруженості на російсько-українському кордоні Альянсом було розгорнуто додаткові сухопутні сили в східних країнах Альянсу та підвищено рівень повітряних та морських сил на випадок непередбачуваних ситуацій. Також у відповідь на російське нарощування військової сили на українському кордоні міністри оборони країн-членів НАТО закликали Росію перейти до дипломатії та деескалації [13].

24 лютого 2022 р. Північноатлантичною радою було оприлюднено заяву в якій засуджувались військові дії, розпочаті Російською федерацією проти України. Північноатлантична рада засудила як політичні дії Росії так і військові. Стосовно політичних дій це насамперед, засудження рішення В. Путіна, президента Росії, про визнання сепаратистських східних регіонів України, а саме Донецьку та Луганську народні республіки, “союзники ніколи не приймуть незаконне визнання” [78], - сказано в заяві. Рада також виразила свою відданість та підтримку президенту, уряду, парламенту та народу України, а також визнала територіальну цілісність та суверенітет України, в межах міжнародно визнаних кордонів, включно з територіальними водами [78].

На другий день повномасштабного вторгнення Росії в Україну 25 лютого 2022 р. глави держав та урядів НАТО зібрались для обговорення військової агресії Росії проти України, що стала найбільшою загрозою євроатлантичній безпеці, у цій спільній заяві НАТО визнало демократичність та незалежність України. У випадку не визнання Альянсом незалежності України допомога в

війні України проти Росії від союзників по НАТО, не досягла б рівня військової допомоги, що складається на сьогоднішній день. Альянс був стурбований та виразив співчуття стосовно людських втрат, масштабних руйнувань, що були завдані Росією на території України. На засіданні глави урядів та держав закликали Росію перейти до дипломатичного варіанту вирішення питань та вивести свої війська з української території. Альянсом було закликане не вестись на брехню Росії, яка може завести а оману [29].

Главами урядів та держав-членів було наголошено про докорінне порушення Росією Статуту ООН, міжнародного права та відмову Росії від своїх зобов'язань в рамках Основоположного акту НАТО-Росія. Основоположний акт НАТО-Росія підписаний в 1997 році мав на меті всебічне співробітництво між Росією та НАТО в сфері безпеки, але розпочавши військові дії проти України, російською стороною було розірвано відносини з Альянсом, відповідно акт втратив своє існування. У відповідь, Альянсом було запроваджено масштабні санкції проти РФ [29].

Відповідно до Статті 4 Вашингтонського договору державами-членами Альянсу, а саме Болгарією, Естонією, Латвією, Чехією, Польщею, Словаччиною, Литвою та Румунією було проведено консультації стосовно потенціалу НАТО стримувати агресію та вести оборонну діяльність в умовах російського вторгнення до України. Це було сьоме застосування Статті 4 Північноатлантичного договору, до цього моменту Північноатлантична Рада була скликана Туреччиною п'ять разів, стосовно подій в Іраку та Сирії, та Польщею стосовно подій в Україні в 2014 р. [87].

Російсько-українська війна спонукала НАТО на перегляд своїх оборонних можливостей та ресурсів особливо на східних частинах територій. В даному контексті силами Альянсу було розгорнуто додаткові сухопутні та повітряні військові сили. Окремо по всьому Альянсу було розгорнуто морські сили та засоби. Про ці заходи для посилення обороноздатності в Східній Європі зазначив генеральний секретар НАТО Є. Столтенберг на брифінгу, окрім цього було також зазначено, що НАТО було активовано оборонні плани НАТО, що

надають більше повноважень їхнім військовим командуванням стосовно переміщення та розміщення сил за необхідності [79].

29-30 червня 2022 р. в Мадриді відбувся саміт НАТО (Мадридський саміт), де велись обговорення стосовно сучасних безпекових викликів та загроз відповідно самому Альянсу, а також мова йшла про розробку для союзників стратегічного напрямку на майбутнє, враховуючи адаптивні заходи НАТО щодо змін в світі та відповідно гарантій захисту своїх громадян [9].

На участь в Мадридському саміті було запрошено президента України В. Зеленського, він виголошував свою промову в онлайн форматі. В своїй промові В. Зеленський наголошував про погляди Росії стосовно колишніх республік, що для всього світу це минуле, але Росія розглядає колишні республіки Радянського Союзу як перспективне майбутнє з можливістю його відновлення. Також В. Зеленський наголосив на російській пропаганді, що безперешкодно та в певній мірі вдало просуває наративи Кремля. Слід зазначити, що президент України також підняв тему про російський тиск через блокування українських портів та маніпуляції з енергетичним сектором. Своєю промовою В. Зеленський закликав НАТО «прокинутись та нарешті усвідомити хто і що по-справжньому є загрозою світовій безпеці», окрім цього закликав надавати Україні фінансову, політичну, військову підтримку, а також продовжувати санкційний тиск на фінансовий сектор Росії [30]. Слова В. Зеленського були почуті союзниками по НАТО і як результат важливими, як для України так і союзників по НАТО рішеннями стали:

- НАТО офіційно визнало Росію як пряму загрозу безпеці для своїх членів. Це рішення було важливим кроком, який свідчить про те, що НАТО готове протистояти російській агресії [9].
- Погодили довгострокову підтримку всеосяжний пакет допомоги Україні в який увійшли безпечна комунікація, постачання палива, бронезилети, портативні системи для боротьби з дронами, а також медичне обладнання, захист від біологічної та хімічної загрози, протимінне обладнання [9].

- Визнання України як сильної незалежної держави, яка є життєво важливою для забезпечення стабільності в євроатлантичному регіоні [9].
- Надання допомоги в довгостроковій перспективі переходу від радянських стандартів на сучасне натовське обладнання та озброєння.

Мадридський саміт мав такі результати для України:

- Україна отримала потужну підтримку від НАТО. Ця підтримка включала не лише військову допомогу, а й політичну та економічну [9].
- Україна отримала додаткові гарантії безпеки. Визнання Росії як прямої загрози безпеці НАТО стало важливим кроком, який посилив ці гарантії [9].
- Україна отримала додаткові важелі для переговорів з Росією. Посилення військової присутності НАТО в Східній Європі та надання Україні важкого озброєння робить Україну більш сильним переговорним партнером [9].
- Мадридський саміт був важливим успіхом для України. Він показав, що Україна має потужного союзника - НАТО, що підтримує її суверенітет і територіальну цілісність [9].

З інформаційних повідомлень українських та міжнародних джерел та заяв представників окупаційної влади з 23 по 27 вересня 2022 р. на тимчасово окупованій території Донеччини відбувалися протиправні дії відповідно до сценаріїв РФ. На окупованих територіях, Луганської, Запорізької та Херсонської областей, відбувались так звані «референдуми», які не мали нічого спільного з демократичними референдумами [44]. Ці дії ще більше переконали весь цивілізований світ в агресивних намірах держави-окупанта та продемонстрували продовження грубого порушення Росією національного суверенітету та територіальної цілісності України.

У відповідь на референдуми на окупованих територіях України, НАТО вжило низку дій:

- Засудило референдуми як незаконні та волюнтаристські. В Альянсі заявили, що референдуми були проведені всупереч міжнародному праву та суверенітету України [80].

- Запровадило додаткові санкції проти Росії. Санкції були спрямовані на ускладнення доступу Росії до фінансових ринків та технологій [80].
- Підвищило військову присутність у Східній Європі. Альянс направив додаткові військові підрозділи до Польщі, Румунії та країн Балтії [80].

Ці дії мали важливе значення для України, оскільки вони:

- Підтвердило підтримку Альянсом суверенітету та територіальної цілісності України.
- Засвідчило рішучість Альянсу протистояти російській агресії.
- Підсилило обороноздатність України та її союзників у Східній Європі.

Референдуми на окупованих територіях України були спробою Росії легітимізувати свою анексію Криму та збройну агресію проти Донбасу. Дії Альянсу в відповідь на ці референдуми послабили позицію Росії та дали Україні та її союзникам додаткові можливості для протистояння російській агресії. Однак, слід зазначити, що ці дії Альянсу не зупинили російську агресію. Росія продовжує утримувати Крим та частину Донбасу, а також чинить тиск на Україну на дипломатичному та економічному фронті.

Через рік після початку війни в Україні НАТО зміцнило свою політичну відповідь на російську агресію. Альянс продовжує надавати Україні військову та фінансову допомогу:

- НАТО надало Україні військову допомогу на суму понад 100 мільярдів євро. Ця допомога включає в себе протитанкові ракети, зенітно-ракетні комплекси, артилерію, бронетехніку та інше озброєння. Альянс також надає Україні фінансову допомогу на суму понад 2 мільярди євро, яка використовується для закупівлі військового обладнання та покриття гуманітарних витрат [84].
- НАТО направило додаткові військові підрозділи до Польщі, Румунії та країн Балтії. Ці підрозділи призначені для зміцнення обороноздатності союзників у Східній Європі та свідчать про рішучість Альянсу протистояти російській агресії [84].

- НАТО продовжує вести дипломатичні переговори з Росією з метою припинення війни в Україні. Альянс закликає Росію до негайного виведення своїх військ з України та відновлення суверенітету та територіальної цілісності країни [84].
- НАТО надало Україні політичну підтримку, засудивши російську агресію та висловивши солідарність із українським народом. Альянс також надав Україні статус партнера з розширеними можливостями, що передбачає більш тісну співпрацю між Україною та НАТО в галузі безпеки та оборони [84].

Політична відповідь НАТО на російську агресію в Україні є потужним сигналом підтримки України та рішучості Альянсу протистояти російській агресії. Ця відповідь включає в себе надання Україні військової та фінансової допомоги, підвищення військової присутності в Східній Європі, дипломатичну активність та політичну підтримку.

Не зважаючи на більшість країн-членів Альянсу, що зайняли однакову позицію в визнанні Росії країною-агресором та визнанні війни в Україні, особливу позицію мають Туреччина та Угорщина.

Російські та турецькі інтереси переплітаються в регіональних конфліктах, а саме в Сирії, Карабаху та Лівії. Керівництво Туреччини визнало територіальну цілісність та незалежність України. Туреччина згідно з Конвенцією Монтере 1936 р. закрила протоки Босфор та Дарданели у відповідь на Російське вторгнення в Україну, що заблокувало проходження російських військових кораблів, а тим самим запобігло підсиленню Чорноморського російського флоту. Також Туреччиною було зроблено заяву про підтримку мирного плану України. Окрім цього Туреччина стала підписантом зернової угоди з Україною, РФ та ООН [17; 46].

Друга сторона політики Туреччини полягає в корисливості країни, це прослідковується в накладених на Росію санкціях. Туреччина не підтримала жодних впроваджених санкцій проти РФ та вдало цим користується. Таким чином Туреччина стала транзитною країною через яку в Росію постачаються

підсанкційні товари з Європи, включно з високотехнологічною продукцією [17; 46].

Угорщина має суперечливу позицію щодо підтримки України через її залежність від впливу та історично-політичного діалогу з Росією. Окрім цього залежність прослідковується в сфері енергетики та фінансових проектів. Тому, щоб не втрачати енергетичного та фінансового партнера Угорщина не ухвалює та не розглядає будь-які види допомоги Україні, мова йде про надання військового озброєння, навчання українських військових та запровадження будь-яких санкцій. Уряд пояснює таку позицію, що не хоче втручатись в російсько-українську війну, тому що це може завдати шкоду безпеці угорському суспільству [17; 48].

2.2 Економічні санкції проти Росії країн-членів НАТО

На прес-брифінгу 24 лютого 2022 р. генеральним секретарем НАТО Є. Столтенбергом було зазначено про солідарність Альянсу з Україною в війні Росії проти України та запровадження жорстких економічних санкцій в тісній взаємодії з Європейським Союзом для послаблення російської економічної спроможності [79].

У відповідь на навмисний напад Росії на Україну, союзники по НАТО запровадили суворі економічні санкції проти Російської Федерації. Ці заходи визначаються жорсткими фінансовими санкціями та жорстким фінансовим контролем, що суттєвим чином впливає на російську економіку, фінансову систему та можливість вільного доступу до передових технологій [89].

Запровадження санкцій, призводить до ізоляції Росії від доступу до світових фінансових систем, це в свою чергу спричинить значні фінансові витрати для найбільших фінансових установ країни. Мішенями, на які були направлені санкції, стали десять найбільших російських фінансових установ. Будучи під санкціями вони зазнали повного блокування кореспондентських та платіжних рахунків, а також обмежень щодо боргів і капіталу установ, які

володіють майже 80% активів російського банківського сектору. Безпрецедентні заходи щодо контролю за експортом різко скоротять російський високотехнологічний імпорт, що призведе до обмеження доступу до основних технологічних ресурсів, ослаблення промислових можливостей та скомпрометованих стратегічних прагнень до глобального впливу [54]. Історична багатостороння співпраця з різноманітною групою членів і партнерів Альянсу посилить вплив цих дій, перешкоджаючи зусиллям російського президента диверсифікувати крихку економіку Російської Федерації. Враховуючи масштаби путінської агресії та загрозу міжнародному порядку, необхідна рішуча відповідь, включаючи продовження жорстких санкцій, доки він не змінить свій курс [58].

Попередні загрозливі дії з російської сторони, а тепер і агресія нічим неспровокована проти України, зустрічається безпрецедентним рівнем багатосторонньої співпраці. Сполучені Штати разом зі союзниками по НАТО проводять багато заходів, щоб притягнути Росію до відповідальності за її дії. Це являється свідченням міцності партнерства та потужної сили, яка перевершує будь-які заходи, що вжиті окремо. Після спільно накладених санкцій проти Росії, економіка країни зазнала серйозного й негативного тиску. Ізоляція від глобальної фінансової системи, світової торгівлі та передових технологій обертається серйозними витратами. Відключення найбільшого російського банку від фінансової системи США завдає значного удару по його здатності функціонувати в світовій торгівлі, тоді як повне блокування другого за величиною російського банку заморозить будь-які його активи, пов'язані з фінансовою системою США [89].

Економічний добробут Росії знаходиться під загрозою, оскільки вона стикається з численними проблемами, такими як обмежений доступ до глобальних ринків, інвестицій і долара США. Останнім часом її економіка вже переживає проблеми, коли фондовий ринок різко впав до мінімуму за чотири з половиною роки, а рубль впав до найнижчої денної розрахункової вартості. Ці виклики будуть посилюватися із запровадженням більш суворих санкцій, які

придушать промислове зростання, сплеск інфляції, посилять втечу капіталу та збільшать вартість позик [36]. Цей крок є спільними зусиллями США та їхніх союзників, щоб завдати збитків уряду В. Путіна, спонукаючи його шукати підтримки в країнах, які не мають фінансових і технологічних переваг західних ринків. У зв'язку з цим Сполучені Штати оголосили про рішучі дії в таких секторах:

Фінансовий сектор. Відсторонення найбільшої фінансової установи Сбербанк (включаючи 25 дочірніх компаній) та другої за величиною фінустанови ВТБ банк від фінансової системи США шляхом накладення санкцій на поточні та транзитні рахунки. Ці дії обмежать операції Сбербанку в доларах США. Сбербанк володіє майже третиною активів російської банківської галузі, тісно пов'язаний зі світовою фінансовою системою та є системно важливим для російської фінансової системи. ВТБ володіє майже п'ятою частиною активів російського банківського сектора, значною мірою покладається на фінансові системи США та Заходу та є системно важливим для російської фінансової системи [42].

Введення санкцій, що блокують діяльність трьох інших великих фінансових установ Росії, а саме банк “Відкриття”, ВАТ “Совкомбанк”, “Новікомбанк” та 34 їх дочірніх компаній. Через санкції заморожуються всі активи даних установ, які будь-яким чином пов'язані з фінансовою системою Сполучених Штатів, а також забороняється американським громадянам мати справи з ними. Ці установи відіграють досить вагомий роль в російській економіці [42].

Боргові та акціонерні обмеження щодо тринадцяти найбільш важливих великих російських підприємств та організацій включають обмеження на всі операції з новими борговими зобов'язаннями зі строком погашення понад 14 днів та новими акціями, випущеними тринадцятьма російськими державними підприємствами та організаціями, а також на надання їм фінансування та інші операції з цими борговими зобов'язаннями. Такі організації, включно з критично важливими для російської економіки компаніями, активи яких

оцінюються майже в 1,4 трильйона доларів, не зможуть залучати кошти через американський ринок - ключове джерело капіталу і доходів, що обмежує можливості Кремля залучати гроші для своєї діяльності [88].

Сектор фізичних та юридичних еліт. Санкції стосуються осіб, які збагатилися за рахунок російської держави. Він також включає фінансових діячів, які керують найбільшими фінансовими установами Росії та відповідають за надання ресурсів, необхідних для підтримки вторгнення В. Путіна в Україну. Ця дія спрямована проти російських еліт та членів їхніх сімей, щоб відрізати їх від фінансової системи США, заморозити будь-які активи, які вони тримають у США та союзників, і блокує їхні поїздки до країн-членів, які підтримали Сполучені Штати [48].

Військовий сектор. Широке обмеження військових та стратегічних амбіцій російської армії та В. Путіна. Це включає заходи, спрямовані на військових кінцевих користувачів, включаючи Міністерство оборони Росії. Експорт практично всіх американських товарів і товарів, вироблених в інших країнах з використанням певного американського програмного забезпечення, технологій або обладнання, буде обмежено цільовим військовим кінцевим користувачам. Ці широкі обмеження поширюються на Міністерство оборони Росії, включаючи Збройні сили Росії, де б вони не були [42].

Санкції введені проти гірничо-металургійного сектору Росії. Міністерство фінансів США забороняє будь-кому співпрацювати з російськими компаніями в цій сфері. До списку заборонених увійшли такі комерційні структури, як ТОВ "ТПЗ-Рондол", ВАТ ЦНДІ "Буревісник", "Мценскпрокат", ТОВ "Металург-Туламаш". Всі перелічені установи пов'язані з виробництвом зброї та боєприпасів російської авіаційної та оборонної промисловості [55].

Загальноросійські обмеження посприяли зниженню імпорту російських технологій, які є критично важливими для диверсифікованої економіки та здатності В. Путіна демонструвати владу. Це включає загальноросійську заборону на експорт чутливих технологій, головним чином націлених на російський оборонний, авіаційний і морський сектори, щоб перекрити доступ

Росії до передових технологій. Окрім широких обмежень щодо російського оборонного сектору, уряд США запровадить обмеження в Росії на використання чутливих американських технологій, вироблених в інших країнах із використанням американського програмного забезпечення, технологій чи обладнання. Це включає в себе загальноросійські обмеження щодо напівпровідників, телекомунікацій, шифрованого захисту, лазерів, датчиків, навігації, авіоніки та морських технологій. Такий жорсткий і тривалий контроль не дозволить Росії отримати передові технології [48].

Санкції, накладені країнами-членами НАТО на Росію, мали значний вплив на російську економіку та військовий потенціал. Російська економіка зазнала глибокої рецесії. У 2022 р. ВВП Росії скоротився на 8,5%, що є найгіршим результатом з часів Другої світової війни. Російський рубль девальвувався вдвічі. У березні 2022 р. курс долара до рубля досяг 1 долар = 120 рублів. Російський фондовий ринок закотився для іноземних інвесторів. Російські компанії зіткнулися з проблемами постачання імпортованих товарів і технологій. Санкції також негативно вплинули на російський військовий потенціал. Росія зіткнулася з проблемами закупівлі іноземних товарів і технологій, необхідних для виробництва військової техніки [54].

Враховуючи той факт, що НАТО є військово-політичним союзом, допомога країн-членів НАТО є значимою. Враховуючи, що Україна не є країною-членом НАТО то альянс не може надати ту військову підтримку, яка прописана в статуті НАТО. Натомість, Альянс надає підтримку у вигляді санкцій, що заморожують фінансову здатність Росії до зміцнення її військової сили. За останні півтора року Україна отримала значну санкційну допомогу від країн-членів НАТО, що суттєво зміцнило її обороноздатність та забезпечило захист від агресії. Санкції відіграють важливу роль як інструмент міжнародного тиску на країну-агресора та покарання за її незаконні дії.

Висновки до розділу 2

Політична відповідь НАТО на війну Росії проти України була рішучою та всебічною. Альянс надав Україні значну військову та фінансову допомогу, а також посилив свою присутність у Східній Європі. Також НАТО координує постачання зброї для України від країн-членів Альянсу.

Економічні санкції, накладені країнами-членами НАТО на Росію, також мали значний вплив на російську економіку та військовий потенціал, вони, ймовірно, продовжуватимуть чинити тиск на Росію в майбутньому.

Санкції проти Росії мали на меті підірвати економіку та військовий потенціал Росії. Надання військової та фінансової допомоги Україні було важливим кроком підтримки України у боротьбі з російською агресією. Посилення присутності НАТО у Східній Європі було спрямоване на стримування подальшої російської агресії.

Країни-члени НАТО запроваджували санкції проти Росії з метою:

- Примусити Росію припинити війну в Україні
- Підірвати економіку та військовий потенціал Росії
- Послати сигнал іншим країнам про те, що агресія не буде терпітись

Країни-члени НАТО запровадили широкий спектр економічних санкцій проти Росії, включаючи:

- Фінансові санкції: Заборона на торгівлю цінними паперами, обмеження доступу до міжнародних фінансових ринків, заборона на надання кредитів та позики російським компаніям та уряду.
- Торгові санкції: Заборона на експорт та імпорт товарів і послуг, заборона на використання російських портів та аеропортів.
- Санкції проти окремих осіб і організацій: Заборона на в'їзд до країн НАТО, заморозка активів, заборона на ведення бізнесу.

Санкції, накладені країнами-членами НАТО на Росію, є важливим елементом їхньої відповіді на вторгнення Росії в Україну. Санкції завдали значної шкоди російській економіці та військовому потенціалу, і вони, ймовірно, продовжуватимуть чинити тиск на Росію в майбутньому. Однак, слід

зазначити, що санкції не є єдиним інструментом, який може зупинити російську агресію. Для досягнення цієї мети також необхідні дипломатичні зусилля та військова допомога Україні.

РОЗДІЛ III. ВІЙСЬКОВА ДОПОМОГА УКРАЇНІ ВІД КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО

3.1 Постачання зброї та військового обладнання країнами-членами НАТО

Постачання зброї Україні є життєво важливим для того, щоб Збройні сили України мали змогу ефективно протистояти російській агресії. Західна зброя, наприклад, Javelin, Bayraktar, гаубиці M777 та реактивні системи залпового вогню HIMARS, дозволять Україні завдати значних витрат російській армії та виграти низку важливих битв.

Постачання зброї напряду від Північноатлантичної організації означатиме пряме входження Альянсу в війну Росії проти України. На Мадридському саміті НАТО 29 червня генеральний секретар НАТО Є. Столтенберг заявив, - “Сьогодні лідери погодили посилити нашу підтримку, схваливши всеохоплюючий пакет допомоги Україні”. В пакет входить два типи підтримки України. Перший тип допомоги включає в себе надання нелетальної допомоги, мова йде про пальне, аптечки. Другий тип включає в себе перспективу переходу української військової техніки, зброї, обладнання з радянських зразків на стандарти НАТО [44].

Перехід України від радянських військових стандартів до натівських розглядається Альянсом як довгострокова перспектива. В загальному, в поставки важкого озброєння входила зброя радянського зразка, тому з перебігом війни, запаси як в Україні так і в країнах-членах Альянсу зброї радянського зразка зменшуються. З цієї причини НАТО має за мету, перехід України на зброю зразків НАТО, що в майбутньому надасть Україні більше можливостей в боротьбі за незалежність проти Росії, а також полегшить вступ України до Альянсу [44].

Країни-члени Альянсу надають різну військову допомогу Україні, включаючи летальну зброю виключно в двосторонній або багатосторонній

формі. Тому постачання зброї слід розглядати від окремої країни-члена Альянсу, для детального аналізу поставленої зброї.

Сполучені Штати Америки

27 лютого 2022 р. Міністерством оборони Сполучених Штатів Америки було оголошено про допомогу Україні в розмірі близько 1,1 мільярда доларів США в рамках Ініціативи сприяння безпеці в Україні (USAI). Це перший пакет допомоги Україні від Сполучених Штатів, він передбачав довгострокову перспективу та багаторічну інвестицію в критично важливий потенціал для нарощування міцності Збройних Сил України. Даний пакет допомоги являє собою орган, під керівництвом якого Сполучені штати закупають потенціал в промисловості. Це насамперед є початком процесу укладання контрактів для надання Україні додаткових пріоритетних можливостей у середній та довгостроковій перспективі [62].

Для швидкого постачання зброї для України Сполучені Штати застосовують програму “Використання президентських повноважень”. Ця програма є цінним інструментом зовнішньої політики США в кризових ситуаціях. Допомога може поставлятись в період від кількох днів до кількох годин в певних випадках після затвердження [51].

Міністерство оборони США створило центр управління EUCOM, що координує військову допомогу Україні від США та союзників, розташовується в німецькому Штутгарті. Разом з центром на військовій базі Patch Barracks розташовується Міжнародна координаційна група донорів (IDCC), що так само координує поставки зброї Україні. За координацією відповідних груп Україні було надано 100 американських гаубиць M777 та 300 тисяч 155-мм боєприпасів [4].

4 жовтня 2022 р. Міністерство оборони Сполучених Штатів виділило новий пакет допомоги Україні на суму 625 мільйонів доларів. В пакет допомоги увійшло обладнання, що було спеціально адаптоване до того, що потребує Україна в короткостроковій перспективі. До пакету увійшло:

чотири ракетно-артилерійські системи високої мобільності (HIMARS) і відповідні боеприпаси; 16 155-мм гаубиць M777; 75 000 артилерійських снарядів калібру 155 мм; 500 високоточних снарядів M982 Excalibur; 1000 снарядів калібру 155 мм дистанційних протимінних систем; 16 105-мм гаубиць; 30 000 мінометних снарядів калібру 120 мм; 200 протимінних транспортних засобів MaxxPro або MRAP із захистом від засідки; 200 000 патронів до стрілецької зброї; обладнання для встановлення перешкод; протипіхотні боеприпаси Claymore [90].

Найбільшою військовою підтримкою від Сполучених Штатів було підписання Закону про ленд-ліз для України. Закон про ленд-ліз надавав права президенту Сполучених Штатів укладати угоди з урядом України стосовно взяття в оренду чи надання озброєння для захисту цивільного населення України [10].

Загалом військова допомога від Сполучених Штатів одна з найбільших та масштабних. США надала Україні підтримки на понад 44,2 мільярда доларів. Сполученими штатами було надано:

Протиповітряна оборона. Одна батарея ППО “Patriot” і боеприпаси; 12 національних передових зенітно-ракетних систем (NASAMS) і боеприпаси; системи протиповітряної оборони та боеприпаси HAWK; ракети ППО AIM-7, RIM-7, AIM-9M; понад 2000 зенітних ракет Stinger; системи протиповітряної оборони Avenger; безпілотні авіаційні системи VAMPIRE (с-UAS) і боеприпаси; с-UAS гарматні вантажівки та боеприпаси; мобільні ракетні комплекси с-UAS з лазерним наведенням; інше обладнання с-UAS; Зенітні гармати та боеприпаси; обладнання для інтеграції західних пускових установок, ракет і радарів з українськими системами; обладнання для підтримки та підтримки наявних можливостей протиповітряної оборони України; 21 РЛС повітряного спостереження [51].

Артилерія. США передали 39 високомобільних артилерійських ракетних систем та боеприпаси; пускові установки бомб малого діаметра наземного базування та керовані ракети; 198 155-мм гаубиць і понад 2

мільйона 155-мм артилерійських снарядів; більше 7000 високоточних 155-мм артилерійських снарядів; більше 30 000 155-мм снарядів дистанційних протиброньових мін “РААМ”; 72 105-мм гаубиці та понад 800 000 105-мм артилерійських снарядів; 10 000 артилерійських снарядів калібру 203 мм; більше 200 000 артилерійських снарядів калібру 152 мм; приблизно 40 000 130-мм артилерійських снарядів; 40 000 артилерійських снарядів калібру 122 мм; 60 000 122-мм ракет ГРАД; 47 120-мм мінометних систем; 10 82-мм мінометних систем; 112 81-мм мінометних систем; 58 60-мм мінометних систем; більше 400 000 мінометних снарядів; більше 70 протиартилерійських та контрмінометних РЛС; 20 багатофункціональних РЛС [51].

Важке озброєння: 31 танк Abrams; 45 танків Т-72Б; 186 бойових машин піхоти Bradley; чотири машини групи вогневої підтримки Bradley; 189 бронетранспортерів Stryker; 300 бронетранспортерів М113; 250 броньованих машин безпеки М1117; більше 500 протимінно-стійких транспортних засобів із засідкою (MRAP); більше 2000 багатоцільових колісних транспортних засобів високої мобільності (HMMWV); більше 200 легких тактичних автомобілів; 300 БМП; 80 вантажівок і 124 причепа для перевезення важкої техніки; більше 600 тактичних автомобілів для буксирування та транспортування техніки; 131 тактичний автомобіль для відновлення техніки; 10 командно-штабних машин; 30 автомобілів боєприпасів; 18 броньованих мостових систем; вісім транспортних засобів та обладнання матеріально-технічної підтримки; 239 бензовозів та 105 паливних причепів; 58 водних причепів; шість броньованих легкових вантажівок; танкові боєприпаси калібру 125, 120 і 105 мм; більше 1 800 000 патронів калібру 25 мм; обладнання для розмінування [51].

Водночас США передали літальні апарати та безпілотні літальні системи. 20 вертольотів Мі-17; безпілотні авіаційні системи Switchblade UAS; UAS Привид Фенікса; CyberLux K8 UAS; Альтіус-600 UAS; Стрибок-20 UAS; Шершень UAS Puma UAS; Scan Eagle UAS; Пінгвін UAS; два радары для БЛА; високошвидкісні протирадіаційні ракети; високоточні авіаційні

боєприпаси; більше 6000 авіаційних ракет Zuni; понад 20 тис. авіаційних ракет Hydra-70; боєприпаси для ЗСУ [51].

Була надана й протитанкова та стрілецька зброя: більше 10 000 протитанкових систем Javelin; більше 90 000 інших протитанкових систем і боєприпасів; більше 8000 ракет з трубним пуском, оптичним відстеженням і дрововим наведенням (TOW); понад 35 тисяч гранатометів і стрілецької зброї; більше 400 000 000 патронів до стрілецької зброї та гранат; ракетні системи та боєприпаси з лазерним наведенням; ракетні установки та боєприпаси; протитанкові міни [51].

Морське озброєння. Дві системи берегової оборони Гарпун і протикорабельні ракети; 62 прибережних та річкових патрульних катери; безпілотні кораблі берегової оборони; обладнання для безпеки портів і гаваней [51].

Інше обладнання. Протипіхотні боєприпаси M18A1 Claymore (налаштовані відповідно до Оттавської конвенції); вибухові речовини C-4, підривні боєприпаси та підривне обладнання для прибирання перешкод; обладнання для встановлення перешкод; спроможність протиповітряної оборони; більше 100 000 комплектів бронежилетів і шоломів; тактичні захищені системи зв'язку та допоміжне обладнання; чотири антени супутникового зв'язку (SATCOM); SATCOM термінали та послуги; засоби радіоелектронної боротьби (РЕБ) та протидії РЕБ; послуги комерційних супутникових зображень; прилади нічного бачення, системи спостереження і тепловізори, оптика і далекоміри; обладнання для знешкодження вибухонебезпечних предметів та захисне спорядження; хімічне, біологічне, радіологічне, ядерне захисне обладнання; медичне приладдя, включаючи аптечки першої допомоги, перев'язувальні матеріали, монітори та інше обладнання; польове обладнання, холодне обладнання, генератори та запасні частини; підтримка діяльності з навчання, технічного обслуговування та підтримки [51].

Велика Британія

У квітні 2022 р. Велика Британія разом із країнами-партнерами заснувала Міжнародний донорський координаційний центр (International Donor Coordination Centre) європейського командування, з цілю щоб військова допомога міжнародної спільноти Україні була максимально скоординованою та ефективною. Роль IDCC, полягає у задоволенні запитів України на озброєння, координації дій союзників та забезпеченні доставки обладнання в Україну [81].

Велика Британія продовжує надавати військову допомогу українським Збройним Силам. Наразі Велика Британія виділила 4,6 мільярда фунтів стерлінгів на військову допомогу Україні. 2,3 мільярда фунтів стерлінгів було надано у 2022 р., і уряд заявив, що у 2023/24 рр. ця допомога буде такою ж, або навіть більшою. За обсягом допомоги, наданої на сьогоднішній день, Велика Британія є другим найбільшим донором після США, які з лютого 2022 р. надали 44,2 мільярда доларів [81].

Велика Британія з лютого 2022 р. виділила Україні загалом 6,5 мільярдів фунтів стерлінгів. Велика Британія надала летальну зброю, зокрема протитанкові ракети, артилерійські гармати, системи протиповітряної оборони, бойові броньовані машини, протибудівельні боєприпаси та три реактивні системи залпового вогню великої дальності M270. У січні 2023 р. Велика Британія оголосила про значне збільшення бойової підтримки, в тому числі про надання 14 основних бойових танків Challenger II. У травні 2023 р. уряд оголосив, що надасть Україні ракети Storm Shadow, які здатні наносити високоточні удари на великі відстані, а також ударні безпілотники дальнього радіусу дії. Велика Британія - перша країна, яка надала Україні ракети з дальністю, достатньою для ураження цілей [81].

Велика Британія також надала понад 200 000 одиниць нелетальної допомоги, включаючи безпілотні авіаційні системи, бронезилети, шоломи, прилади нічного бачення, обладнання для виявлення мін, медичне обладнання та зимовий одяг. У листопаді 2022 р. Міністерство оборони

підтвердило, що перший з трьох списаних пошуково-рятувальних вертольотів Sea King був доставлений в Україну [81].

Польща

Польща передала українській армії радянську бронетехніку, артилерію та авіацію, а також їх польські версії. Також Варшава передала Києву різну стрілецьку зброю, боєприпаси, амуніцію та іншу військову техніку. За сприянням Сполучених Штатів та за бажанням самої Польщі, її територія стала базою для ремонту озброєння [16].

Незадовго до російського вторгнення, наприкінці січня, Польща оголосила, що передасть оборонне озброєння Україні, а Київ обиратиме зі списку, запропонованого Варшавою. 1 лютого прем'єр-міністр Польщі М. Моравецький заявив, що Польща надасть Україні переносні зенітні ракетні комплекси (ПЗРК) Grom, а також різні види безпілотників і боєприпаси. Наступного дня міністр оборони М. Блашак заявив, що Україна передасть новітній переносний зенітно-ракетний комплекс "ПЗРК Piouun". В наступне постачання зброї увійшли легкі піхотні міномети калібр 60 мм LMP, а також ручні гранатомети RGP-40, 40 мм. Також Польща передали близько тисячі кулеметів та боєприпаси до них, штурмові гвинтівки GROT [16].

Важка техніка та бронетехніка. Від Польщі Україна отримала в загальному понад 260 танків за 2022 рік, зокрема Т-72М1 та Т-72М1R, БМП-1 та бронетранспортери. Включаючи танки Leopard 2 в кількості 14 машин. В 2023 р. в рамках військової допомоги до України з Польщі було поставлено 60 танків типу PT-91. Окрім танків Україна отримала БТР Rosomak в приблизній кількості 100 машин [16].

Артилерія. В травні 2022 р., Польщею було передано українській армії 18 одиниць артилерійських установок ANS Krab, до бойових машин було також передано для їх управління командирські машини. Разом з поставкою машин до України було відправлено польських фахівців, що займаються ремонтом даної системи. В червні між Польщею та Україною була підписана угода про придбання 60 одиниць гаубиць. Згодом відбулась домовленість про

постачання для ЗСУ ротних комплектів самохідних мінометів Rak, кількість становила 24 одиниці. На додаток Україна отримала реактивні системи залпового вогню BM-21 “Град” та самохідні артилерійські установки 2С1 “Гвоздика” [16].

Боєприпаси. Артилеристи української армії отримали 122-мм снаряди польського виробництва для САУ Гвоздика та осколково-фугасні OF-462. В квітні 2023 р. була підписана угода про виробництво 125-мм танкових боєприпасів польською та українською компаніями [16].

Засоби ППО. Україна отримала від Польщі на озброєння зенітні установки ZU-23-2СР, ЗСУ-23-4 “Шилка”, С-125 Newa SC, а також ЗРК “Оса”. Авіація. Польщею було передано 10 одиниць винищувачів МиГ-29 та ударні гелікоптери Ми-24 [16].

Німеччина

Німеччина витратила 5,4 мільярдів євро на військову підтримку України. Перелік озброєння, що поставила Німеччина для української армії [68]:

Артилерія. 25 750 артилерійських боєприпасів калібру 155 мм; боєприпаси для реактивних систем залпового вогню MARS II; 20 872 постріли 155-мм димових/освітлювальних боєприпасів; 2 колісні гаубиці Zuzana 2; 155-мм високоточні боєприпаси SMarT, VULCANO; 5 реактивних систем залпового вогню MARS II з боєприпасами; 14 2000 самохідних гаубиць із запасними частинами; 20 70-мм реактивних систем залпового вогню на пікапах з ракетами радар виявлення артилерії COBRA; 10 лазерних освітлювачів цілей і переносних модулів управління; вогнем для артилерійських боєприпасів VULCANO [68].

Протиповітряна оборона. 6 радарів повітряного спостереження TRML-4D; 3 зенітно-ракетні комплекси IRIS-T SLM; ракети IRIS-T SLS; 49 зенітних танків GEPARD; 86 122 постріли до зенітної бронетехніки GEPARD (зі складу Бундесверу та промислових запасів); ракети PATRIOT; 2 пускові установки IRIS-T SLS; 2 пускові установки PATRIOT; ракета IRIS-T SLM;

ЗРК PATRIOT із запасними частинами; 4 000 набоїв для тренувань зенітної бронетехніки 500 зенітних ракет STINGER; 2 700 зенітних ракет STRELA [68].

Бойові броньовані машини. 80 бойових машин піхоти MARDER з боєприпасами; 30 основних бойових танків LEOPARD 1 A5; 60 багатоцільових машин з гусеницями Bandvagn 206 (BV206); 16 бронетранспортерів (БТР); запчастини для радіообладнання LEOPARD; 138 MG3 для LEOPARD 2, MARDER та DACHS боєприпаси для основного бойового танку LEOPARD 1; 18 основних бойових танків LEOPARD 2 A6 з боєприпасами (німецька частка у спільному проєкті з іншими країнами-користувачами LEOPARD 2); 50 бронетранспортерів DINGO; 54 бронетранспортери M113 з 2 MG на кожному; Запасні частини для LEOPARD 2 і MARDER [68].

Логістика. 85 важких зчленованих вантажівок 8x8 HX81 та 80 причепів; 224 вантажівки Zetros; 312 автомобілів (вантажівки, мікроавтобуси, позашляховики); 25 вантажівок MAN TGS; 40 вантажівок 8x8 зі змінним кузовом; 34 вантажівки зі змінним кузовом 15т; 6 вантажівок 8x6 зі змінним кузовом з 21 відкатною платформою; 14 дистанційно керованих гусеничних транспортних засобів THeMIS; 179 пікапів; 12 великовантажних зчленованих вантажівок M1070 Oshkosh; 30 спеціально захищених автомобілів [68].

Вогнепальна зброя, медичне забезпечення. 15 високоточних гвинтівок HLR338 з 60 000 набоїв; 10 санітарних автомобілів підвищеної прохідності Warthog на гусеничному ході; 49 санітарних автомобілів; 47,1 млн набоїв до ручної вогнепальної зброї; 30 000 комплектів зимового одягу; 400 000 аптечок; 27 477 рюкзаків; 3 комплекти запчастин для безпілотників VECTOR; 167 415 набоїв калібру 40 мм; 1 202 інфузійні насоси; комплект запчастин WISENT; польовий шпиталь; 100 кулеметів MG5; 8 стоматологічних стерилізаторів; 11 000 одиниць групових пайків; 103 000 джгутів; 500 пістолетів SFP9; 2 ангарних намети; 8 навантажувачів; 295 електрогенераторів; 10 зимових маскувальних сіток; 168 польових обігрівачів;

36 400 вовняних ковдр; 14 000 спальних мішків; запчастини до Мі-24; запчастини до крупнокаліберного кулемета М2; 200 наметів; 116 000 курток із захистом від холоду; 80 000 штанів із захистом від холоду; 240 000 зимових шапок; 405 000 сухпайків на одну особу; 67 холодильників для зберігання медикаментів; 3 000 патронів "Панцерфауст 3" плюс 900 обойм; 14. 900 протитанкових мін; 100 кулеметів МG3 з 500 запасними стволами та затворами; 100 000 ручних гранат; 5300 вибухових зарядів; 100 000 метрів детонуючого шнура та 100 000 капсуль-детонаторів; 350 000 детонаторів; 100 автоінжекторів; 15 піддонів з одягом; 1200 лікарняних ліжок; 18 піддонів з медичним приладдям; 60 хірургічних ліхтарів; захисний одяг, хірургічні маски; 1 польовий госпіталь (проект, що фінансується спільно з Естонією); медичне приладдя рюкзаки, аптечки; дизель і бензин; 10 тонн AdBlue; 500 штук пов'язки для зупинки кровотечі; Запчастини до МіГ-29; 7944 ручної протитанкової зброї RGW 90 Matador [68].

Франція

Після вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 р. президент Франції прийняв рішення надіслати військову техніку українським збройним силам. Враховуючи нагальність ситуації, Франція використала механізм безоплатних передач, який дозволяє негайно передавати партнерам техніку, що вже перебуває в експлуатації. Це обладнання оцінюється для цілей моніторингу рахунків збройних сил. Раніше встановлений на рівні 50 млн євро на рік, ліміт безоплатних передач був підвищений до 650 млн євро на 2022 рік, що дало змогу доставити в Україну таке обладнання, як артилерійські гармати та ракети. Франція перебуває в тісному контакті з українською владою, яка регулярно надсилає повідомлення про потреби, які вона намагається задовольнити якнайкраще, консультуючись зі своїми партнерами в ЄС і НАТО [82].

Окрім виділених коштів на постачання озброєння Україні, Францією було передано бронетехніку та боєприпаси. Щодо бронетехніки до списку передачі ввійшли броньовані машини VAB в кількості 60 одиниць; самохідні

артилерійські установки CAESAR; TRF1 в кількості 24 одиниць; міномети RT 120 - 10 одиниць та 118 ракет. Окрім цього Францією було передано кулемети 7,62 мм калібру - 34 одиниці; 562 одиниці кулеметів 12,7 мм калібру; та пускові установки до переносних протитанкових комплексів в кількості 704 одиниці [18].

Окремо Україною було зроблене замовлення на виготовлення та закупівлю французької зброї, тому Францією був створений міжнародний фонд на 200 мільйонів євро. Фонд призначений для полегшення та прискорення оснащення французькою зброєю українську армію [18].

11 липня в Вільнюсі відбувся саміт НАТО на якому було підписано угоду між Україною та Францією на збільшення військової допомоги, вона передбачає збільшення допомоги на 170 мільйонів євро. Президентом Франції Емануелем Макроном на саміті було заявлено про передачу Україні ракет великої дальності SCALP [18].

Туреччина

В перші тижні війни Туреччина почала однією з перших передавати БПЛА Bayraktar TB2, загальна кількість переданих БПЛА склала 15 одиниць безкоштовно та 15 одиниць по ціні виробничих витрат. 24 одиниці Mini-Bayraktar, розвідувальний БПЛА, що є стійкими до перешкод, саме така особливість є перевагою для українських військових. Туреччиною також було передано засоби радіоелектронної боротьби; 200 одиниць бронетранспортерів Kirpi MRAP; ракети для реактивних систем залпового вогню TRLG-230, калібром 230-мм з дальністю дії 20-70 км; ракети SUNGAR в кількості 100 одиниць, класу “повітря-повітря”, а також міномети та боєприпаси [1].

Канада

На військову підтримку України Канада з початку лютого 2022 р. виділила близько 2,4 мільярда доларів. Канада постачає Україні таку військову допомогу [60]:

Ракети ППО. Ракети повітря-повітря середньої дальності AIM-120 “AMRAAM” в кількості 12 одиниць; 43 одиниці ракет AIM-9; 250 ракет AIM-7; зенітно-ракетна система “NASAMS”, система створена для захисту від БПЛА, ракет, літаків [60].

Танки, бронетехніка. 8 одиниць танків Leopard 2, разом з запасними частинами та боєприпасами; 8 бронемашин; 200 одиниць броньованих автомобілів Senator, має легку маневреність; 50 одиниць броньованої техніки з броньованими автомобілями для евакуації поранених; 39 одиниць броньованих машин бойового забезпечення; та броньовану евакуаційну машину [60].

Артилерія. Гаубиці M777 в кількості 4 одиниці; 4200 реактивних систем залпового вогню M72A5-C1 [60].

Боєприпаси. 40 тисяч 155-мм снарядів для гаубиць M777; 20 000 патронів; 15 000 боєприпасів 155-мм калібру; 1800 бойових боєприпасів для танків калібром 105-мм; 10 000 боєприпасів калібру 105мм; стрілецька зброя: снайперські гвинтівки 78 шт, кулемети 200 шт, пістолети 600 шт, протитанкові ракети 700 одиниць, карабіни 700 шт. Канадою було передано Україні 111 спеціальних камер високої роздільної здатності для дронів; 600 тисяч одиниць зимового одягу, взуття, спальних мішків; 10 800 одиниці засобів індивідуального захисту; 640 000 сухпаю [60].

Протитанкова зброя. 100 систем безвідкатних гармат Carl Gustaf M2 та 3000 84-мм снарядів до них; та 84-міліметрова протиброньова система Carl Gustaf; 7000 ручних гранат C13; та систему M72 [60].

Канада виділила кошта на суму близько 22 мільйона доларів США на доступ Україні до сучасних супутникових зображень високої роздільної здатності; 2 мільйони доларів Канада виділила на проект, що надає Україні спеціальні та надійні послуги супутникового зв'язку [60].

Італія

Постачання військового озброєння Україні від Італії тримається в таємниці, але відомо про пакет допомоги, що був узгоджений урядом Італії, в

пакет постачання важкого озброєння увійшли: реактивні системи залпового вогню M270; 6 одиниць самохідних артилерійських установок PzH 2000 155-мм; близько 30 одиниць модернізованих самохідних гаубиць M109L; та бронетранспортери M113 [19].

Д. Мелоні на пресконференції з В. Зеленським повідомила про пакет допомоги від Італії в який увійшли засоби ППО. Прем'єр-міністерка наголосила на таких засобах ППО, як ЗРК SAMP-T, Skyguard та Espide [39].

Румунія

З початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, Румунія постачає військове обладнання через приватні військові компанії, при цьому не публікуючи та не розповідаючи про точну кількість постачання озброєння та його типів. Військова допомога від Румунії зберігається в таємниці. Проте, як наголошує в статті А. Grădinaru "Ce nu spune România despre ajutorul militar dat Kievului? Romtehnica, cel mai mare exportator în Ucraina, în 2022 și 2023", про лідируючі позиції румунських компаній в поставках зброї, а саме: Compania Nationala Romtehnica SA та ROMARM, компанії виробляють артилерійські боєприпаси, авіаційні бомби, вибухові заряди для мінування та поверхневої детонації, а також вибухові речовини для військового застосування. Румунією також було передано різні типи літальних апаратів на загальну вартість 56 мільйонів євро [49].

Естонія

Естонія надала Україні військової допомоги близько 400 мільйонів євро. В цю допомогу входило: гаубиці калібром 155мм та 122мм; протитанкові гранатомети; міномети; переносний протитанковий ракетний комплекс Javelin; боєприпаси; засоби індивідуального захисту, такі як каски, бронежилети, екіпірування; польові шпитали; транспортні засоби; безпілотники; сухпай [83].

Чехія

Чехія передала Україні важке озброєння радянського зразка при цьому майже вичерпавши свої запаси. Окрім радянської зброї, Чехія надала Україні

зброю власного виробництва. За 2022 р. українській армії, Чехією було передано допомоги на близько 1,9 мільярдів доларів. Загалом Чехія передала 259 одиниць модернізованих до сучасних стандартів танків Т-72 та 226 БМП; ЗРК “Стріла” та переносний зенітно-ракетний комплекс “Стріла 2” близько 20 одиниць; зенітні комплекси Victor 14,5 мм калібру близько 115 одиниць, призначені для захисту від БПЛА; реактивні системи залпового вогню RM-70 Vampire та Striga в кількості не менше 30 одиниць; гаубиці Д-20, САУ 2С1 “Гвоздика” та САУ DANA; близько 50 одиниць різних типів БПЛА, зокрема Bivoj; РЕБ Morush; міномкти; гранатомети; індивідуальна стрілецька зброя; близько одного мільйона артилерійських та танкових снарядів [33].

Іспанія

Військова допомога Україні від Іспанії складає приблизно 320 мільйонів євро. Список надісланої допомоги складає: 1370 одиниць гранатометів, 700 тисяч різних патронів; зенітно-ракетний комплекс МІМ-23 НАУК в кількості 4 шт; ЗРК Aspide; 77 тисяч одиниць зимового спорядження; 5 тисяч шоломів; 1,5 тисячі зимових курток; 1764 бронежилети; розгорнутий центр управління кіберзахисту; 800 костюмів для вибухотехніків; 20 броньованих машин Transporte Oruga Acorazados “ТОА”; 8 буксированих гаубиць; 4 машини швидкої допомоги; один броньований автомобіль; 20 одиниць легких та важких автомобілів; 10 танків Leopard 2А4; боеприпаси для артилерії в невизначеній кількості 105мм та 155мм калібром; ракети “Mistral” [77].

Латвія

Військова допомога Латвії сягає 250 мільйонів євро в яку входить передача: 36 одиниць засобів ППО; гелікоптери Мі-8, Мі-17, Мі-2; шість гаубиць “М109А50е” ЗРК L-70 разом з боеприпасами; бронетранспортери М113; ЗРК Stinger; близько мільйона боеприпасів; боеприпаси до гранатометів; Латвія надає медичне лікування військовим, що зазнали поранення [91].

Нідерланди

Список постачання зброї та товарів подвійного призначення було оприлюднено урядом Нідерландів:

Надані танки та машини. Танки T-72 60 одиниць, броньовані гусеничні машини YPR в кількості 196, розвідувальні машини Fennek і гусеничні машини Viking; танки Leopard 1 разом з Данією та Німеччиною не менше 100 одиниць; танки Leopard 2A4 спільно 14 одиниць спільно з Данією; броньовані гаубиці PzH2000 8 шт.;

Зазначено про передачу: мінометів калібру 120 мм; системи протиповітряної оборони Patriot 2 шт., ЗРК Patriot; мобільні зенітні установки MR-2 100 шт., 40-мм зенітні установки Bofors 40L70 20 шт., комплекси VERA-NG 4 шт., ракети та ракетні комплекси протиповітряної оборони Stinger; різноманітні кулемети, такі як MAG, Minimi, гвинтівки та пістолети (дальної дії); різні види малокаліберних боєприпасів для індивідуальної зброї; важкі боєприпаси для бойових машин, танків та вертолітних гарматних систем; протитанкові боєприпаси типу LAW та Panzerfaust; 155-мм артилерійських боєприпасів; різні типи дронів і аксесуарів 504 одиниці; радари та системи виявлення, такі як наземні датчики; обладнання нічного бачення, включаючи підсилювачі яскравості та тепловізори; Baileybruggen 33 шт.; понтонні системи M3 6 шт., танки-мостовики Leopard 1 5 шт. з мостами; польові кухні 31шт.

Відбулась передача транспортних засобів в кількості 1042 одиниці: 4-тонні вантажівки, автомобілі Amarok; машини швидкої допомоги; бензовози; всюдиходи MB, мотоцикли, квадроцикли; установка розмінування Scanjack 1 шт., Vozena 3 шт., мінні плуги 9 шт. та мінні катки 6 шт. до БМП, міношукачі, мінні стріли; 2 міношукачі класу Alkmaar; польові госпіталі 18 шт.; намети 1800 штук; агрегати 769 шт.; запчастини для різних типів транспортних засобів і систем озброєння; особисте спорядження: одяг, шоломи, фрагменти жилетів; сухпайки; аптечки, медикаменти; комп'ютери, системи обробки даних; дизельне пальне [69].

Норвегія

Починаючи з 2022 р. Норвегія виділила близько 10,7 млрд норвезьких крон на підтримку України, окрім цього в рамках п'ятирічного пакету в розмірі 75 мільярдів норвезьких крон підтримки України з 2023 р. з бюджету Норвегії виділяється 15 мільярдів норвезьких крон [76].

До військової підтримки від Норвегії ввійшло: 5 машин швидкої допомоги; гусеничну техніку M548; 27 тисяч артилерійських боєприпасів; винищувачі F-16; ракети IRIS-T; ППО NASAMS; Mistral; обладнання для розмінування; 3 радари локації Arthur; вісім систем РСЗВ; 8 танків Leopard-2 до них запчастини та боєприпаси [76].

Македонія

Македонія передала Україні в рамках військової допомоги: танки Т-72 радянського зразка в кількості 30 штук; 4 винищувачі Су-25; та ударні вертольоти Мі-24 також радянського зразка в кількості 12 одиниць [11].

Португалія

Військова допомога від Португалії становить близько 18,5 мільйонів євро. До списку допомоги від Португалії увійшло: автоматичні гвинтівки, різні аксесуари; каски, балістичні жилети, прилади нічного бачення; засоби зв'язку; боєприпаси 7,62мм, 60мм, 120мм, 105мм; великокаліберні кулемети; медичне та санітарне обладнання; безпілотні літальні апарати 6 одиниць; бойові аптечки; бронетранспортери М113 28 одиниць, М577 2 одиниці та озброєння до них; бойові машини Leopard 2А6 3 одиниці; генератори для виробництва електроенергії 62/200 кВА 8 шт.; багатоцільові вертольоти КА32А11ВС 6 одиниць [50].

Словаччина

Від початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, Словаччиною було надано військової підтримки на суму 671 мільйона євро, також в рамках допомоги було передано гелікоптери Мі-29 в кількості 13 штук, боєприпаси до РСЗВ Град, гаубиці Zuzana 2, системи повітряної оборони С-300 та два комплекти для розмінування Vozena 5+, Словаччина перша з країн поставила системи Україні, також було надіслано пускові

системи, боєприпаси, бойові машини піхоти; бронезилети, електростанції, зенітно-ракетний комплекс КУБ, БМП МУ-90 в кількості 13 штук до нього боєприпаси 125-мм, пальне та особисте спорядження [65].

Албанія

В рамках військової допомоги Україні від Албанії було передано: американські бронетранспортери M1224 MaxxPro, оснащені протимінною системою в кількості близько 22 одиниць; мінометні снаряди 82-мм; машини швидкої допомоги в кількості 2 одиниці; набої для стрілецької зброї; міни 60мм, 82мм [32].

Бельгія

З початку повномасштабного вторгнення, Україна отримала від Бельгії: ракети “повітря-повітря”, для комплексів повітряної оборони NASAMS ракети AIM-120 AMRAAM; стрілецьку зброю в невідомій кількості, увійшли гвинтівки SCAR, кулемети FN Minimi та великокаліберні M2 Browning; з особистого складу Бельгії було передано 240 військових вантажівок Volvo [20].

Греція

З 2022 р. Греція в рамках військової підтримки передала Україні: БМП-1 в кількості 122 одиниці і відповідно снаряди до них; реактивні снаряди: 73мм в кількості 15 тисяч, 122мм в кількості 2,1 тисяча; автомати АК-47 в кількості 20 тисяч; патрони 7,72мм калібр в кількості 20 тисяч; переносний зенітно-ракетний комплекс FIM-92 Stinger в кількості 60 одиниць; 155мм снаряди до РСЗВ в кількості 17 тисяч; протитанкові ракети РПГ-18 в кількості 1,1 тисячі [21].

Данія

Данія надала Україні значну військову підтримку, в список наданої допомоги увійшло:

Військові машини та танки. Танки Leopard 1A5 в співпраці з Німеччиною передано 110 одиниць та системи зв'язку до них, разом з Нідерландами передано Leopard 2A4 14 одиниць, разом з Чехією та

Нідерландами було передано 15 одиниць T-72EA, міні плуги KTM-6 до танків; бронемашини 54 бронетранспортери M113 G4 з озброєнням, евакуаційні машини WISENT + корпус WISENT для підтримки Leopard 1, мостові машини Бібер 1 на підтримку Leopard 1, протимінні особові машини, 31 шт. бойових машин піхоти через Чехію, блоки динамічної броні для бронетехніки через Чехію, дансько-німецька передача 6 шт. броньовані евакуаційні машини [59].

Також в пакет допомогу увійшли: наземні системи берегової оборони Naagrop та ракети до нього; 19 артилерійських систем CAESAR 8x8, 1/3 фінансування, 16 артилерійських систем Zuzana-2, осколково-фугасних снаряди, важкі мінометні системи, металеві заряди, детонатори і запальні труби для 155-мм артилерійських боєприпасів безпосередньо в Україну, мінометні та артилерійські снаряди через Чехію [59].

Було надано ППО та боєприпаси. 407 ракет Stinger, включаючи 330 рукоятей і 810 батарей, а також передані ракети для ППО, внесок у закупівлю систем ППО, ракети для ППО; протитанкова зброя та гранати, 8 тис. реактивних систем РПГ-7, у тому числі 29 тис. шт. супутні боєприпаси, 2700 протитанкових засобів та 6885 од. 84-мм боєприпас Carl Gustaf, Через Чехію снаряди калібру 40 мм для гранатометів і протитанкової зброї [59].

Надано також безпілотні летальні апарати. Безпілотники спостереження, дрони для розмінування та засоби виявлення безпілотників противника, 5 шт. системи боротьби з дронами, гранати для безпілотників, системи боротьби з дронами через Чехію [59].

Інше технічне забезпечення: 2 шт. польових мостів, 15 шт мобільних майстерень, приблизно 9750 тонн дизельного палива, 15 шт. Військових генераторів, 6 шт. ангарних наметів, пакет обслуговування CAESAR, захисні стіни, 6 шт. ангарні намети, 9 шт. мобільних майстерень для ремонту військової техніки; кіберпідтримка програмне забезпечення для посилення кіберзахисту України; індивідуальне обладнання зимовий одяг та спальні мішки, 2000 засобів захисту, 3000 захисних жилетів, 532 500 сухпайків, 3000

спальних мішків, 3000 спальних матів, 2200 сумок першої допомоги та 11 000 компресів, 1300 шт. прилади нічного бачення, 8000 шт. касок, 15 тис. комплектів дощовиків [59].

Піхотне озброєння 12,7-мм великокаліберні кулемети та 7,62-мм ручні кулемети, набої до пістолета калібру 5,56 мм., пістолети, гвинтівки та снайперські гвинтівки, легкі кулемети, боєприпаси до стрілецької зброї, великокаліберні кулемети, оптичні приціли; протитанкові міни та засоби для наземного та морського розмінування, включаючи мінні шланги та транспортні засоби, роботи знешкодження бомб [59].

Ісландія

Ісландія не має власної армії тому її військова підтримка України полягає в передачі вантажівок, що можуть перевозити нафтопродукти [37].

Болгарія

Болгарія не зважаючи на більшість проросійсько налаштованих урядовців стала хабом ремонту пошкодженої техніки. Між Болгарією та Україною було затверджено угоду про постачання військового обладнання, озброєння, а також боєприпасів. На разі це вся відома військова допомога Болгарії, більшість інформації засекречена [41].

Хорватія

Військова допомога від Хорватії є засекреченою, але загально відомо, що Хорватією було надано Україні військову допомогу приблизно на 37 мільйонів євро, а також автомати з боєприпасами, що було достатнім для оснащення чотирьох піхотних бригад, в цифрах це близько восьми тисяч гвинтівок та вертольоти Мі-8 в кількості 14 одиниць [67].

Словенія

Словенією Україні для захисту від Російського вторгнення було направлено: танки М55S в кількості 28 одиниць, гусеничні броньовані машини М80А в кількості 35 одиниць, гаубиці М2А1 в кількості 16 одиниць, автомобілі НММWV 20 одиниць, та броньовані машини Valuk в кількості 20 одиниць [40].

Литва

Військова допомога Україні від Литви за 2022 рік сягає 409 мільйонів євро, в цю допомогу входило: ЗРК Stinger з пусковими установками та радіолокаторами на транспортних засобах (HMMWV), 18 одиниць 105-мм гаубиць, 36 одиниць зенітних установок L-70, близько 23 тис. автоматів і кулеметів, близько 4 тис. шт. пістолетів, близько 1,3 тис. шт гранатометів, 30 мінометів з них 12 самохідних [56].

В 2023 році допомога Литви полягала в передачі Україні наступного озброєння: гелікоптери Мі-8, зенітні установки L-70 з боєприпасами до них, бронетранспортери М113, мільйон патронів, боєприпаси для гранатометів, ракетні комплекси NASAMS, матеріально-технічне забезпечення, протидронні засоби [56].

Люксембург

Люксембургом було передано Україні військової допомоги на 75 мільйонів євро в цю допомогу увійшло: позашляховики HMMWV 28 штук, кулемети 12,7мм калібру 20 штук та 20 000 набоїв до них, протитанкові комплекси NLAW 102 штуки, 12 500 пострілів до РПГ-7, 600 ракет до РСЗВ Град, противогази Avon C50 22 400 штук та 44 800 штук фільтрів до них, бронежилети 4 класу 5000 штук, шоломи 5000 штук, Jeep Wrangler 7 штук, великі намети 15 штук, термінали для зв'язку 50 штук, арктичні спальні мішки 358 штук, обігрівачі 6 штук, рації 800 штук, прилади нічного бачення 470 штук, безпілотники типу Primoco One 150 6 одиниць, пікапи 4 одиниці, 3D сканери, генератори 18 одиниць, світлові стовпи 10 комплектів [22].

Фінляндія

В загальному Фінляндія передала Україні двадцять пакетів військової допомоги на суму 1,5 мільярдів євро. Відомо, що Фінляндія передала Україні 6 танків Leopard. З оперативних причин та для забезпечення безпеки доставки, вміст пакетів допомоги не розголошується [93].

Чорногорія

Чорногорія поставила Україні: сухпайки 7000 штук, каски 500 штук, бронезилети 300 штук та захисні пластини до них в кількості 600 штук, міномети 60мм та 82мм, переносні зенітно-ракетні комплекси Стрела-2М 216 штук, зенітні снаряди 57мм калібру 759 штук та 76мм калібру в кількості 8 тисяч одиниць, патрони 7,62мм калібру 2,3 мільйона штук, запчастини до гелікоптера Мі-8 [23].

Угорщина

З початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, прем'єр-міністр Угорщини В. Орбан заявив, що уряд Угорщини категорично не буде надавати будь-яку військову допомогу Україні та втручатись в російсько-українську війну. Тому уряд Угорщини заборонив передачу Україні від союзників військову допомогу, а саме летальну зброю, військове обладнання через повітряні або сухопутні шляхи [45].

В постачанні військової допомоги, окрім погодження на поставку від уряду країни, головним є способи її транспортування та територія по якій буде здійснюватись транспортування. Через постійні обстріли ракетами та дронами Росією в Україні закрито повітряне сполучення, що унеможливило передачу військової техніки транспортними літаками від партнерів. Закриття морських портів в Україні, через домінування російського Чорноморського флоту унеможливило транспортування військової техніки транспортними кораблями, це в свою чергу зменшення кількості шляхів постачання військової допомоги і тим самим зменшення боєздатності української армії. З цих причин транзит здійснюється повітряними та сухопутними шляхами країн, що межують з Україною, а заборона від Угорщини, ускладнює й без того складну логістику [45].

3.2 Тренування та навчання українських військових в країнах-членах НАТО

Партнери по НАТО передають Україні на озброєння військову техніку як радянського, так і західного зразку, наприклад, танки M1 Abrams, Leopard або винищувачі четвертого покоління F-16. Головними проблемами в передачі згаданої техніки є некомпетентність українських військових управляти та технічно обслуговувати бойові машини. Тому країни-члени НАТО погодили навчання для українських військових на відповідній військовій техніці.

Для передачі, наприклад, американських винищувачів F-16 на озброєння Україні, потрібне створення відповідної інфраструктури, що не може бути створено в короткі строки. Україна має забезпечити місце де будуть базуватись літаки, їх технічне обслуговування та створення льотного складу. На навчання в експлуатації винищувачів льотним складом може знадобитись мінімум до чотирьох місяців [7]. Саме в цьому полягає проблема чому Україні не постачають важке озброєння та винищувачі в яких зацікавлена Україна. Головна проблема в відмові постачання винищувачів полягає в переконаннях країн-членів НАТО, що таким чином вони можуть бути втягнутими в війну Росії проти України. Рішення про передачу танків та винищувачів приймаються країнами-членами окремо [34].

Не зважаючи на довгострокові терміни передачі Україні озброєння, країнами-членами НАТО було погоджено забезпечувати українським військовим навчанням на відповідному озброєнні.

Станом на сьогодні за даними Міністерства оборони України, навчання за стандартами НАТО пройшли 12 тисяч українських військових [24].

Навчання українських військових здійснюється на основі Програми DEEP. Програма DEEP впродовж десяти років займається допомогою Україні в підвищенні якості освіти військовослужбовців. Відповідно до програми відбувається підготовка інструкторів, науково-педагогічних працівників відповідно до стандартів НАТО “TLP, MDMP, OPP” в контексті процедур

планування, ухвалення рішень, а також проводиться підготовка командирів та сержантського складу [24].

В Українській військовій освіті існує ряд проблем, що не забезпечує належне виховання в військовослужбовців навичок та належних знань. Причинами стало повільне впровадження сучасних освітніх технологій, не належне забезпечення технічною складовою, наприклад, сучасне озброєння. Також слід зазначити, що в українській армії існують проблеми з компетентністю науково-педагогічних працівників, саме на такі проблеми націлені програми навчання НАТО [25; 178].

Українські військові станом на 24 лютого 2022 р. брали участь в операціях країн-членів НАТО “ORBITAL” Велика Британія, операція “UNIFIER” Канада, а також в навчаннях від США, Литви, Латвії та Естонії [3].

В червні 2022 р. Великою Британією було розпочато операцію “INTERFLEX”, про кількість залучених військовослужбовців ЗСУ не зазначалось. Програма має на меті підготовку піхоти протягом п’яти тижнів. Навчання було розширено щоб охопити навчання українських пілотів на винищувачах, льотний курс охопив 20 українських пілотів [3].

Важливим елементом співпраці в сфері безпеки між Україною та партнерами є навчання українських військових, безпосередньо на опанування навичок володіння новою технікою. Міністерством оборони Сполучених Штатів було оголошено в листопаді 2022 р. про створення Групи безпекової допомоги Україні Security Assistance Group-Ukraine, SAG-U. Навчання українських військовослужбовців відбувається на базах Сполучених Штатів Америки, які розташовані в Європі [3].

Канада буде сприяти міжнаціональним зусиллям з навчання українських пілотів та забезпечуватиме українських техніків технічним знаннями в обслуговуванні F-16, використовуючи свій досвід. Канада приймає участь в операціях з підготовки українських військових в програмах Великої Британії, Польщі та Латвії. В рамках операції Польщі було проведено

інструктажі саперів, а також відбулась підготовка бойової медичної допомоги. В рамках операції Латвії було проведено тренінги з лідерства молодших офіцерів [60].

Данія ініціювала навчання українських пілотів та допоміжного персоналу на F-16. Крім цього Данія забезпечила тренування українських пілотів на танках Leopard та артилерійській системі CAESAR [59].

3.3 Вплив переданого озброєння країн-членів НАТО на перебіг російсько-української війни

Кілька видів озброєнь відіграли вирішальну роль у зміні перебігу війни в Україні після вторгнення Росії в лютому 2022 р. Найбільш значущими є [52]:

➤ Високомобільні артилерійські ракетні системи (HIMARS):

Надані Сполученими Штатами, HIMARS, мобільні пускові установки, здатні вести вогонь високоточними ракетами по цілях на відстані до 80 кілометрів. Їх точність і дальність дії дозволили Україні завдати ударів по російських складах боєприпасів, командних центрах і логістичних вузлах глибоко в тилу ворога, перериваючи російські лінії постачання і послаблюючи їхні наступальні можливості.

➤ Протитанкові ракети Javelin та NLAW:

Ці ракети для стрільби з плеча відносно прості у використанні і дуже ефективні проти російських танків і броньованих машин. Вони відіграли вирішальну роль у зупинці російського наступу в перші дні війни і продовжують завдавати важких втрат російській бронетехніці.

➤ Зенітні ракети Stinger:

Надані Сполученими Штатами та іншими країнами, ракети "Стінгер" відіграли важливу роль у збитті російських вертольотів і літаків, суттєво обмежуючи повітряні сили Росії і змушуючи їх діяти на більших висотах, що знижує їхню ефективність.

➤ Безпілотники Bayraktar TB2:

Ці безпілотники турецького виробництва відносно недорогі і прості в експлуатації, але вони виявилися надзвичайно ефективними у знищенні російських танків, бронемашин та іншої військової техніки. Вони також використовуються для розвідки і спостереження, надаючи цінну розвідувальну інформацію українським військам.

Гаубиці M777, M109 Paladin, Panzerhaubitze 2000, Caesar:

M777 далекобійні артилерійські установки забезпечили вкрай необхідну вогневу міць українським військам, дозволивши їм уражати російські війська з більших відстаней та протистояти російським артилерійським загородам. Їх точність і дальність стрільби допомогли Україні отримати перевагу в артилерійських дуелях з російськими військами. Гаубиці M777 є більш мобільними і легшими в розгортанні, ніж деякі старіші артилерійські системи радянських часів, що використовуються Україною. Це дозволило більш ефективно використовувати їх в наступальних операціях [31].

M109 Paladin самохідна гаубиця американського виробництва. M109 Paladin, що постачається кількома західними країнами, надає важливу артилерійську підтримку українським військам. Його 155-мм гармата має дальність стрільби понад 20 кілометрів, що дозволяє уражати російські позиції з безпечної відстані. Міцність і надійність M109 зробили її життєво важливим активом у боротьбі України проти Росії [31].

PzH 2000 - самохідна гаубиця німецького виробництва, відома своїми передовими технологіями та вогневою потужністю. Вона характеризується високою скорострільністю, автоматизованою системою заряджання та дальністю стрільби понад 30 кілометрів. Поставлена Німеччиною та Нідерландами, PzH 2000 забезпечила українським військам значну перевагу в артилерійських дуелях. Її точність і дальність стрільби дозволили знищити російські артилерійські позиції та перервати їхні лінії постачання [31].

CAESAR - це французька самохідна артилерійська установка, відома своєю мобільністю та простотою розгортання. Вона може стріляти 155-мм снарядами на дальність понад 40 км і швидко переміщатися після стрільби, ускладнюючи ворожим військам вибір цілі. Поставлена Францією та кількома іншими країнами, CAESAR відіграла важливу роль в українських контрнаступальних операціях. Його мобільність дозволила українським військам швидко розгорнути CAESAR для підтримки свого наступу і атакувати російські позиції з несподіваних місць [31].

Вплив цієї зброї на хід війни був значним. Вона дозволила Україні:

- Порушити російські лінії постачання та логістику: наносячи удари по російських складах боєприпасів, командних центрах і логістичних вузлах, Україна ускладнила для Росії підтримку її наступальних операцій [94].
- Протидія російській артилерії: гаубиці HIMARS та M777 надали Україні можливість відповідати вогнем на вогонь російської артилерії, знижуючи ефективність основної наступальної зброї Росії [94].
- Знищення російської бронетехніки: ракети Javelin і NLAW виявилися високоефективними проти російських танків і бронемашин, завдаючи значної шкоди наступальним можливостям Росії [94].
- Здобути перевагу в повітрі: ракети "Стингер" допомогли Україні збивати російські літаки, обмежуючи здатність Росії домінувати в небі і надавати повітряну підтримку своїм сухопутним військам [94].
- Підвищення бойового духу: успіхи українських військ у використанні цієї зброї підвищили бойовий дух українського народу та їхніх військових, продемонструвавши при цьому ефективність західної військової допомоги [94].

Поставки важкої військової техніки на озброєння українській армії значно вплинули на хід війни. Здобути перевагу над російською артилерією було одним з найважливіших завдань. Зазначені артилерійські системи разом з контрбатареїним вогнем змогли протистояти російській артилерії, знищувати військову техніку й піхоту. Найважливішими елементами

військової допомоги партнерів по НАТО були HIMARS та M270. На противагу зазначеній техніці російською армією застосовувалась значно слабша військова техніка. Зазначені артилерійські реактивні системи залпового вогню послабили найбільшу перевагу російської армії, якою була важка артилерія [66].

Артилерійська система HIMARS значною мірою допомогла українській армії в звільненні правого берегу Херсона. Антонівський міст мав стратегічне значення в російській армії, через його логістичну складову, через міст постачалось матеріально-технічне забезпечення російських військових. Застосувавши HIMARS для нанесення ряду ударів, Антонівський міст потрапив під обстріл, що зробило його не придатним до експлуатації, тим самим відрізавши забезпечення російської армії [66].

В осени 2022 р. Росією був здійснений ряд повітряних атак через які було зруйновано або пошкоджено інфраструктуру України, тисячі українців залишались без світла, тепла та води. Здійснення повітряних атак російською армією відбувалося з застосуванням Балтійського флоту. Передані Великою Британією далекобійні ракети UMG-84 Harpoons посприяли враженню озброєного буксиру «Василь Бех». Подальше застосування наданих ракет посприяло ураженню кримського моста, який є логістично важливим для забезпечення російської армії [66].

Однак важливо зазначити, що війна все ще триває, і ситуація може знову змінитися. Довгостроковий вплив цих озброєнь на війну залежатиме від кількох факторів, зокрема, від продовження поставок цих озброєнь в Україну, розробки нових видів зброї і тактик обома сторонами, а також від загальної політичної та економічної ситуації.

За словами М. Подоляка постачання західної зброї допоможе Україні у вирішенні ряду питань, а саме: знищення російської військової репутації; локалізація конфлікту на територіях, що тимчасово окуповані, подальшого просування російських військ та не розширення фронту на інші території

України; закриття питання українського військового фронту, завдяки звільненню окупованих територій [14].

З наданим вже озброєнням від краї-членів НАТО військова спроможність української армії майже досягла рівня російської, проте зрівняння сил двох армій призводить до етапу позиційної війни. Такий етап війни дозволить Росії наростити військовий потенціал і як результат відбудеться повторний масштабний наступ на Україну. Надана вже зброя ефективно зарекомендувала себе на полі бою, але не настільки, щоб мати змогу деокупувати території захоплені російською армією. Щоб завадити Росії нарощувати військову міць країнам-партнерам слід швидше надавати Україні озброєння яке було обіцяне. За словами Головнокомандувача В. Залужного Україна матиме перевагу над Росією лише за декількох умов, а саме перевага у повітрі цьому посприяють обіцяні винищувачі F-16, належна підготовка резервів, переваги в радіоелектронній та контрбатареїній боротьбі, а також подолання глибокоешелованих систем мінних загороджень [43].

3.4 Перешкоджання військовій допомозі Україні окремими країнами-членами НАТО

Перешкоджання військовій допомозі Україні з боку окремих країн-членів НАТО є серйозною проблемою на міжнародній арені. Ця обструкція значно погіршила відносини між Україною та її союзниками, а також іншими країнами регіону. Важливо зрозуміти причини, чому виникає ця перешкода, і що можна зробити, щоб її усунути. Різні чинники, в тому числі політичний тиск з боку Росії та економічні інтереси деяких членів НАТО, які призвели до цієї ситуації. Дану проблему можливо усунути за допомогою посиленої координації між державами-членами НАТО та посилення підтримки зусиль України з реформування сектору безпеки.

Країни-члени НАТО опинилися у складній ситуації стосовно військової допомоги Україні. Незважаючи на те, що Україна є партнером НАТО, деякі країни блокують доставку військової допомоги. Це призвело до глухого кута в регіоні, оскільки Україна не в змозі повноцінно, без допомоги партнерів та союзників захистити себе від російської агресії. Перешкоджання військовій допомозі з боку окремих країн-членів НАТО спричинило серйозні наслідки для безпеки в усьому регіоні. Це також поставило під сумнів відданість цих країн своїм союзникам і партнерам. Крім того, це послабило здатність НАТО ефективно реагувати під час кризи [53].

Німеччина одна з головних країн-членів НАТО своїми рішеннями про ненадання або затягування військової допомоги, в особливості важкого озброєння, викликала занепокоєння серед союзників та тиск на уряд Німеччини. Німецький уряд будучи бюрократичним, діє повільно, з ретельними перевітками кожного озброєння. Ще однією причиною, щоб не постачати важке озброєння Україні була залежність Німеччини від російського постачання газу [92].

Існують й інші відмови в наданні важкого озброєння, наприклад запит України на надання 100 одиниць БМП Мардер, було відхилено з причин, що поставку бойових машин потрібно погоджувати в межах НАТО [2].

Наступною в наданні військової допомоги Україні від Німеччини стала відмова без обґрунтування причин, в цю допомогу входило постачання танків “Леопард”, БТРів, “Мардер”, “Фукс”, “Пума”, “Боксер” та інші види озброєння, що були прописані на 48 аркушах, після відмови Федеральним міністерством оборони, озброєння було скорочене на половину [26].

Нова схема затримки на постачання Україні важкого озброєння від Німеччини “кільцевий обмін”. В рамках цього обміну передбачалась передача БМП Мардер, але не Україні, яка робила на них запит, а Греції в обмін на те, що Греція передасть Україні танки типу БМП радянського зразка в кількості 50 на 50 одиниць. І тут Греція поставила умови, що вона

передасть танки Україні тоді, коли всі 50 одиниць БМП Мардер будуть доставлені та готовими до використання [85].

Обіцяні Бундесвер систем ПВО Iris-T та РСЗО Mars II також підпали під затягування рішучості на їх постачання Україні. Причиною затягування постачання РСЗО Mars II було активне використання німецькими військовими настільки, що навіть відмова від чотирьох одиниць спричинила б зупинку в експлуатації бойової одиниці. Крім того, програмне забезпечення в даній одиниці озброєння потрібно перепрограмувати на стрільбу американськими чи британськими боєприпасами. На рахунок ПВО Iris-T то тут виникло непорозуміння між урядом Німеччини та Єгипту. Єгиптом було замовлено декілька систем, які уряд Німеччини пообіцяв направити в Україну [85].

Масові обстріли енергетичної інфраструктури були поштовхом до запитів українського уряду на передачу Україні протиповітряної оборони. Уряд Греції знайшов в цьому свою вигоду, передати Україні систему С-300, Тор-М1 та ЗРК “Оса” натомість отримати від США систему ЗРК Patriot [6].

Часте застосування Росією вздовж лінії фронту керованих авіабомб, нанесення ракетних ударів по українській інфраструктурі, постало питання в протидії російській авіації, саме тому для закріплення повітряної оборони українським військовим необхідні американські винищувачі F-16. Президент Сполучених Штатів Дж. Байден, заявляв, що Україні потрібне наземна важке озброєння: танки, артилерія, протиповітряна оборона, опираючись на висновки досвідчених американських військових [39].

Для передачі американських винищувачів F-16 на озброєння Україні, потрібне створення відповідної інфраструктури, що не може бути створено в короткі строки. Україна має забезпечити місце де будуть базуватись літаки, їх технічне обслуговування та створення льотного складу [7]. Розпочаті навчання українських пілотів на винищувачах свідчать про готовність союзників по НАТО до надання більш рішучої військової підтримки Україні. Проте, цей факт, не свідчить про те, що коли настане час передавати Україні

винищувачі країни-партнери не знайдуть нові причини, для відмови в наданні стратегічно важливого озброєння для України.

Уряд Великої Британії вирішив не передавати Україні західні винищувачі F-16 в якості першої країни серед союзників. Підтвердженням є слова посла М. Сіммонс, - “Ми часто були першими, хто надавав допомогу. Але з точки зору винищувачів ми вважаємо, що це довгострокова перспектива” [12].

Висновки до розділу 3

Військова допомога НАТО формує хід війни в Україні. Багатогранна військова допомога НАТО Україні змінила хід війни, що триває. Підтримка Альянсу виходить за рамки простого постачання озброєнь і охоплює комплексні навчальні програми і обмін розвідданими. Ці зусилля суттєво вплинули на хід війни, дозволивши Україні перевершити очікування і створити потужну оборону проти Росії.

Постачання передового озброєння, включаючи HIMARS, Javelin, NLAW, зенітні ракети Stinger, безпілотники Bayraktar TB2, гаубиці M777 та інші передові системи, забезпечило Україні вогневу міць, необхідну для протистояння російським наступам і проведення успішних контрнаступів. Ця зброя завдала значних втрат російським військам, порушила їхні лінії постачання та нейтралізувала їхню перевагу в повітрі. Постачання Україні артилерійських систем допомогло нейтралізувати перевагу Росії в артилерійських дуелях, що дало українській стороні закріпитись на певних позиціях.

Окрім цього країнами-членами НАТО була передана й інша важлива техніка, що включає різні бронемашини, піхотне озброєння, боєприпаси і системи зв'язку. Ефективність цієї зброї залежить не лише від її технічних характеристик. Навчання, яке проводять країни-члени НАТО з експлуатації і технічного обслуговування цих систем, має вирішальне значення для максимізації їхнього впливу на полі бою. Війна, що триває, і динаміка

бойових дій, що змінюється, ймовірно, вимагатимуть подальших коригувань типів і кількості озброєнь, що постачаються в Україну.

Країни-члени НАТО запропонували українським солдатам широку підготовку з різних військових навичок, в тому числі з управління складними системами озброєння, тактики ведення бою і збору розвідданих. Ця підготовка відіграла важливу роль у підвищенні спроможностей і професіоналізму українських військових, даючи їм змогу ефективно використовувати надане озброєння і вести бойові дії з більшою ефективністю і координацією.

Сукупний вплив програм НАТО з постачання озброєнь і тренувань був беззаперечним. Це дозволило Україні:

- Зупинити початковий наступ російських військ: На початку війни українські війська, озброєні зброєю НАТО і посилені тренуваннями, змогли сповільнити і врешті-решт зупинити російський наступ на великі міста, такі як Київ.
- Розпочати успішні контрнаступи: завдяки покращеним можливостям українські війська змогли розпочати і підтримувати контрнаступи, відвоювавши раніше окуповані території і відтіснивши російські війська.
- Підвищення бойового духу та стійкості: Надання ефективного озброєння і навчання значно підвищило моральний дух і стійкість українського народу та його військових. Це має вирішальне значення для підтримання їхнього опору набагато більшому і сильнішому ворогу.

Затягування передачі та відмовляння в наданні Україні озброєння, яке було запрошено матиме згубні наслідки: недостатня кількість боєприпасів знижує бойову здатність артилеристів, що тягне за собою зниження можливостей проводити контрнаступ для звільнення окупованих територій; тривала війна призведе до збільшення втрат як військових, та і цивільних; без належного постачання зброї Україна ризикує втратити можливість повернути собі втрачені території. Для Альянсу затримка надання озброєння від краї-членів означатиме підрив довіри, породжуючи сумніви щодо рішучості та

відданості колективній обороні; розглядаючи нерішучість окремих країн-членів Росія розцінюватиме це ознаку слабкості та використовувати їх в майбутній підривній діяльності для розв'язання більш ширших наслідків для регіональної безпеки; нездатність ефективно підтримати Україну може послабити міжнародні норми і порядок, заснований на правилах, створивши прецедент для інших країн, щоб діяти безкарно; тривала війна в Україні може дестабілізувати регіон і збільшити ризик ширшого конфлікту, потенційно залучивши інші європейські країни.

Загалом, наслідки затримок або перешкод у постачанні військового обладнання в Україну є далекосяжними та потенційно шкідливими для України, НАТО та світової безпеки. Для міжнародної спільноти вкрай важливо діяти швидко та рішуче, щоб забезпечити Україні необхідну підтримку для захисту від російської агресії.

Подальша військова допомога з боку НАТО буде необхідною для того, щоб Україна зберегла динаміку і потенційно досягла своїх цілей у війні. З розвитком конфлікту Альянс повинен буде адаптувати свою підтримку і гарантувати, що Україна отримає зброю і підготовку, необхідну їй для перемоги. Успіх боротьби України проти російської агресії матиме далекосяжні наслідки для глобального ландшафту безпеки, а роль НАТО в наданні життєво необхідної військової допомоги запам'ятається як важливий чинник у визначенні результату.

ВИСНОВКИ

Російсько-українська війна, що триває, справила глибокий вплив на глобальний ландшафт, особливо з точки зору безпеки та міжнародних відносин. Конфлікт не лише спричинив величезні людські страждання і руйнування в Україні, але й кинув виклик існуючій архітектурі безпеки в Європі, зокрема ролі Організації Північноатлантичного договору. У відповідь на вторгнення країни-члени НАТО надали Україні значну допомогу в різних формах.

Коріння нинішнього конфлікту можна простежити в складних історичних і політичних відносинах між Росією і Україною. Після розпаду Радянського Союзу в 1991 р. Україна стала незалежною державою, яка прагнула тісніших зв'язків із західними інституціями, такими як Європейський Союз і НАТО. Росія, з іншого боку, з побоюванням сприйняла західну орієнтацію України, вбачаючи в ній загрозу власній сфері впливу.

Допомога країн-членів НАТО Україні закріпила політичні зв'язки між Альянсом та Україною. Засудження агресії Росії, накладання санкцій на Росію, активізація присутності НАТО на східному фланзі, підтримка суверенітету та територіальної цілісності України послабили Росію та допомогли Україні у боротьбі за свою свободу та незалежність.

Війна, яка триває в Україні, занурила світ у період безпрецедентної невизначеності, створивши складну та нестабільну ситуацію з далекосяжними наслідками.

НАТО твердо підтримує суверенітет і територіальну цілісність України, однозначно засуджуючи агресію Росії та виступаючи за мирне вирішення на основі міжнародного права. Альянс встановив надійне партнерство з Україною, зосереджуючись на посиленні її обороноздатності та стійкості через комплексні програми навчання, надання важливого військового обладнання та спільних військових навчань.

Незважаючи на триваючу російсько-українську війну, НАТО залишається відкритим для можливості членства України в майбутньому.

Однак це залежить від виконання конкретних вимог щодо демократичного врядування, прав людини та верховенства права.

У відповідь на воєнні дії Росії НАТО значно посилило свою військову присутність у Східній Європі, щоб стримати подальшу агресію та забезпечити безпеку своїх держав-членів. НАТО, прагнучи підтримувати сильну позицію стримування, залишається відкритим для діалогу з Росією. Однак це залежить від очевидної справжньої зміни поведінки Росії та відданості поважати міжнародне право.

Основною причиною рішучої відповіді НАТО є незаконна анексія Росією Криму та триваюча агресія на сході України, дії, які грубо порушують міжнародне право та ставлять під загрозу європейську безпеку та світовий порядок. Тим самим ставлячи перед Альянсом проблемні питання стосовно забезпечення та підтримка безпекового становища як європейського, так і світового. Історична недовіра та суперництво між Росією та Заходом, що тягнеться за часів холодної війни, продовжує впливати на їхні стосунки та сприяє нинішньому конфлікту.

НАТО запровадило низку суворих економічних і політичних санкцій проти Росії у відповідь на її агресію в Україні. Ці санкції спрямовані на ключові сектори російської економіки, включаючи фінанси, енергетику і торгівлю. НАТО прагне чинити економічний тиск на Росію, щоб змусити її змінити свою поведінку і вивести війська з України.

НАТО та його держави-члени надали значну військову та фінансову допомогу Україні, включаючи постачання стратегічно важливої зброї, обладнання та навчання, що дало їм змогу протистояти російським силам і досягати успіхів на полі бою.

Точна кількісна оцінка поставленого озброєння залишається сьогодні невідомою. Проте, НАТО та країни-члени надали Україні значну кількість військової техніки, в тому числі протитанкове озброєння, системи протиповітряної оборони, артилерію, стрілецьку зброю та боєприпаси, військові транспортні засоби, безпілотні літальні апарати (дрони).

Поставлене Заходом озброєння, включно з протитанковими ракетами Javelin, зенітними ракетами Stinger та артилерійськими системами HIMARS, відіграло вирішальну роль у зменшенні переваг Росії у вогневій та повітряній силі, дозволяючи Україні завдавати значних втрат російським військам та обладнання.

Постійні поставки військової допомоги залишаються життєво важливими для України, щоб підтримувати її оборонні зусилля, запобігати подальшому просуванню Росії та зрештою досягти перемоги у війні.

НАТО та країни-члени забезпечують широку підготовку українських військовослужбовців у різних сферах: бойові навички, військова тактика, використання зброї і техніки, медична допомога. Створення програм та надання ресурсів для навчання країнами-членами НАТО є стратегічно важливою допомогою в довгостроковій перспективі. Проходження військовослужбовцями України навчання за стандартами НАТО та тренування на військовій техніці натівських зразків посилює витіснення з українського поля радянських стандартів. В свою чергу це надасть переваги Україні в здобутті майбутнього членства в Північноатлантичному альянсі.

Ці навчальні програми мають вирішальне значення для посилення спроможності та ефективності українських військових у боротьбі з Росією.

Доставка військової допомоги через міжнародні кордони потребує складних логістичних операцій, що потенційно може призвести до затримок у постачанні необхідного обладнання в Україну. Важливим аспектом не вчасних поставок західного озброєння є зволікання та бюрократія європейських країн, як було досліджено.

Війна в Україні є багатогранним і динамічним викликом зі значними глобальними наслідками. Розуміння складності участі НАТО, обґрунтування його дій та суттєвого впливу підтримки Заходу на оборонні зусилля України має вирішальне значення для подолання поточної кризи та пошуку потенційних рішень. Постійний моніторинг, адаптація та скоординовані

зусилля міжнародної спільноти залишаються важливими для відновлення миру та безпеки в регіоні та дотримання принципів міжнародного права.

Війна в Україні суттєво вплинула на глобальний ландшафт безпеки, призвівши до складної і нестабільної ситуації. Участь НАТО і її членів відіграє ключову роль у підтримці зусиль України, але вона також висвітлює виклики і складнощі, пов'язані з розв'язанням цього конфлікту.

На основі поточного аналізу допомоги держав-членів НАТО Україні в контексті російсько-української війни впливає кілька ключових рекомендацій:

1. Стала військова підтримка:

Підтримувати і збільшувати потік передових озброєнь і техніки в Україну: це включає сучасні системи протиповітряної оборони, далекобійну артилерію та сучасні протитанкові засоби, які довели свою вирішальну роль у протистоянні російському військовому потенціалу.

Визначити пріоритети у підготовці українських збройних сил: безперервні та диверсифіковані навчальні програми необхідні для того, щоб українські війська могли ефективно використовувати складне озброєння та адаптуватися до мінливих ситуацій на полі бою.

Координувати і синхронізувати надання військової допомоги: посилення координації між країнами-членами НАТО є життєво важливим для забезпечення своєчасної та ефективною доставки критично важливого військового обладнання, мінімізації затримок і максимізації впливу.

Дипломатична та політична взаємодія:

Посилення санкцій проти Росії: постійний і скоординований тиск на Росію за допомогою санкцій залишається життєво важливим для ізоляції режиму та обмеження його здатності вести війну.

Сприяти дипломатичним зусиллям задля мирного врегулювання: НАТО і її країни-члени повинні активно підтримувати поточні мирні переговори і шукати рішення, яке б поважало суверенітет і територіальну цілісність України.

Притягнути Росію до відповідальності за воєнні злочини і порушення прав людини: всебічне розслідування та міжнародне співробітництво мають вирішальне значення для забезпечення відповідальності за звірства, скоєні під час війни.

4. Довгострокова безпека та відновлення:

Допомагати Україні у відновленні її збройних сил та сил безпеки, включає в себе надання обладнання, навчання та експертизи, щоб допомогти Україні побудувати сучасну і стійку систему оборони.

Підтримати зусиль України з відбудови: всебічна міжнародна допомога необхідна для відбудови пошкодженої інфраструктури, відновлення основних послуг та пожвавлення української економіки.

Сприяти інтеграції України до євроатлантичних інституцій: підтримка прагнення України до членства в НАТО сприятиме її довгостроковій безпеці та стабільності.

5. Посилення реагування НАТО:

Посилити колективну оборону НАТО, включає в себе збільшення розгортання військ у Східній Європі, посилення обміну розвідданими і проведення регулярних спільних військових навчань.

Розробити комплексну стратегію стримування і протидії російській агресії. Стратегія повинна включати як військові, так і невійськові заходи і повинна бути адаптована до нових загроз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамова Ю. Яку зброю Туреччина постачає Україні: військові аналітики перелічили БПЛА, бронетранспортери та ракети URL: <https://tsn.ua/zbroya/yaku-zbroyu-turechchina-postachaye-ukrayini-viyskovi-analitiki-perelichili-bpla-bronetransporter-ta-raketi-2207500.html> (дата звернення: 05.09.2023)
2. Берлін відмовив Києву у передачі БМП Marder URL: <https://mil.in.ua/uk/news/berlin-vidmovyv-kyuevu-u-peredachi-bmp-marder/> (дата звернення 10.04.2023)
3. Брайлян Є. Як тренуються ЗСУ за кордоном: особливості підготовки URL: <https://armyinform.com.ua/2023/03/10/yak-trenuyutsya-zsu-za-kordonom-osoblyvosti-pidgotovky/> (дата звернення: 17.06.2023)
4. Біл Дж. Кімната, в якій Україна отримує зброю від заходу URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61817354> (дата звернення: 18.05.2023)
5. Войтко В. Голянич Б. Проблеми питання трансформації військової освіти та підготовки військових фахівців в умовах відсічі повномасштабної російської агресії URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/mnpk-vseob-2023.pdf#page=178> (дата звернення: 14.07.2023)
6. Греція хоче ЗРК Patriot замість С-300 URL: <https://mil.in.ua/uk/news/greetsiya-hoche-zrk-patriot-zamist-s-300/> (дата звернення: 05.04.2023)
7. Даценко В. Україна готується отримати F-16, розроблені для повітряних сил США. Як «американські крила» вплинуть на перебіг війни. Розбір Forbes <https://forbes.ua/war-in-ukraine/koalitsiya-vinishchuvachiv-ukraina-gotuetsya-otrimati-f-16-rozrobleni-dlya-povitryanikh-sil-ssha-yak-amerikanski-krila-vplinut-na-khid-viyani-rozbir-forbes-25052023-13845> (дата звернення: 21.08.2023)

8. Декларація Мадридського саміту URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_196951.htm?selectedLocale=uk (дата звернення: 18.03.2023)
9. Давимука О. Результати Мадридського саміту НАТО 29-30 червня 01.07.2022 URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/rezultaty-madrydskoho-samitu-nato-29-30-cherhvnya> (дата звернення: 15.03.2023)
10. Давимука О. Значення та наслідки ухвалення США «Закону про ленд-ліз на захист демократії в Україні» 11.05.2022 <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/znachennya-ta-naslidky-ukhvalennya-ssha-zakonu-pro-lend-liz-na> (дата звернення: 18.07.2023)
11. До навчання українських воїнів приєдналася ще одна балканська країна URL: <https://rubryka.com/2023/11/22/do-navchannya-ukrayinskyh-voyniv-pryuvednalasya-shhe-odna-balkanska-krayina/> (дата звернення: 17.11.2023)
12. “Довгострокова перспектива”: посол Британії прокоментувала поставку літаків в Україну URL: <https://www.unian.ua/weapons/dovgostroкова-perspektiva-posol-britaniji-prokomentuvala-postavku-litakiv-v-ukrajinu-12219429.html> (дата звернення: 11.04.2023)
13. Заява міністрів оборони країн НАТО з приводу ситуації в Україні і навколо неї. Прес-реліз. 16.01.2022 URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_191931.htm?selectedLocale=uk (дата звернення: 26.07.2023)
14. Західна зброя допомагає вирішити одразу три питання на фронті в Україні - Подоляк 10.01.2023 URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/01/10/novyna/suspilstvo/zaxidna-zbroya-dopomahaє-vyrishyty-odrazu-try-pytannya-fronti-ukrayini-podolyak> (дата звернення: 24.05.2023)

15. Курс долара та євро в Росії історичні рекорди URL: <https://kurs.com.ua/novost/806186-kursi-dollar-i-ebro-v-rossii-obnovili-istoricheskie-rekordi> (дата звернення: 12.04.2023)
16. Козацький О. Польська військова допомога Україні: бронетехніка, авіація, боєприпаси <https://mil.in.ua/uk/articles/polska-vijskova-dopomoga-ukrayini-bronetehnika-aviatsiya-boeprypasy/> (дата звернення: 16.05.2023)
17. Міцніший союз: консолідація демократій унаслідок широкомасштабної агресії Росії проти України : аналіт. доп. / [О. Александров, О. Борділовська, А. Веселовський та ін.]; за ред. О. Александрова – Київ : НІСД, 2023. – 75 с. – <https://doi.org/10.53679/NISSanalytrep.2023.05> (дата звернення: 19.08.2023)
18. Мілітарний Франція та Україна спільно виготовлятимуть запчастини для техніки URL: <https://mil.in.ua/uk/news/frantsiya-ta-ukrayina-spilno-vygotovlyatymut-zapchastyny-dlya-tehnyky/> (дата звернення: 19.09.2023)
19. Мілітарний Італія надала Україні дві системи M270, шість PzH 2000 та близько 30 самохідних гаубиць - ЗМІ 30.10.2022 URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3604137-italia-nadala-ukraini-dvi-sistemi-m270-sist-pzh-2000-ta-blizko-30-samohidnih-gaubic-zmi.html> (дата звернення: 10.11.2023)
20. Мілітарний Бельгія надасть Україні пакет військової допомоги за кошти, вилучені з РФ 12.05.2023 URL: <https://mil.in.ua/uk/news/belgiya-nadast-ukrayini-paket-vijskovoyi-dopomogy-za-koshty-vylucheni-v-rf/> (дата звернення: 19.09.2023)
21. Мілітарний В Греції розповіли скільки і якої зброї передали Україні 05.06.2022 URL: <https://mil.in.ua/uk/news/v-gretyi-rozpovily-skilky-i-yakoyi-zbroyi-peredaly-ukrayini/> (дата звернення: 18.07.2023)
22. Мілітарний Люксембург розкрив список допомоги Україні URL: <https://mil.in.ua/uk/news/lyuksemburg-rozkryv-spysok-dopomogy-ukrayini/> (дата звернення: 13.11.2023)

23. Мілітарний Чорногорія розкрила список оборонної допомоги Україні
URL: <https://mil.in.ua/uk/news/chornogoriya-rozkryla-spysok-oboronnoyi-dopomogy-ukrayini/> (дата звернення: 19.09.2023)
24. Міністерство оборони України 12 тисяч українських військових вже пройшло навчання за стандартами НАТО 16.11.2023 URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2023/11/16/2-tisyach-ukrainskih-vijskovih-vzhe-projshli-navchannya-za-standartami-nato/> (дата звернення: 18.11.2023)
25. Міжнародна науково-практична конференція: Всеохоплююча оборона: досвід протидії збройній агресії РФ проти України: зб. матеріалів міжн. наук-практ. конф. (Київ, 27 квітня 2023 р.). – К.: Національний університет оборони України, 2023. – 313 с URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/mnpk-vseob-2023.pdf#page=178> (дата звернення: 10.09.2023)
26. Німеччина викреслила зі списку постачання Україні важке озброєння, - Bild URL: https://lb.ua/news/2022/04/21/514182_nimechchina_vikreslila_zi_spisku.html (дата звернення: 03.04.2023)
27. Програма “Партнерство заради миру” URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_50349.htm (дата звернення: 29.03.2023)
28. Північноатлантичний договір. Вашингтон, округ Колумбія, 4 квітня 1949 р. 24 серпня 2009 URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_17120.htm (дата звернення: 29.03.2023)
29. Прес-реліз (2022) 046. 25.02.2022 Заява глав держав і урядів НАТО щодо нападу Росії на Україну URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_192489.htm?selectedLocale=uk (дата звернення: 26.05.2023)
30. Промови та звернення Ви маєте знайти для України місце у спільному безпековому просторі - виступ Президента Володимира Зеленського на

- саміті НАТО URL: <https://www.president.gov.ua/news/vi-mayete-znajti-dlya-ukrayini-misce-u-spilno> (дата звернення: 10.09.2023)
31. Пагулич Р. Левко Стек Ярослав Кречко Ольга Терebinська Як нова Українська артилерія змінює перебіг війни? 15.05.2023 URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/yak-nova-ukrainska-artyleria-zminyue-perebih-viiny/31851500.html> (дата звернення: 07.09.2023)
32. Республіка Албанія продовжує надавати Україні всебічну допомогу URL: <https://dia.dp.gov.ua/respublika-albaniya-prodovzhuye-nadavati-ukra%D1%97ni-vsebichnu-dopomogu/> (дата звернення: 18.08.2023)
33. Русанов А. Яку зброю Чехія надала Україні та що допомагає виробляти: ЗРК «Стріла-10», Т-72, RM-70 Vampire та інше URL: <https://itc.ua/ua/articles/yaku-zbroyu-chehiya-nadala-ukrayini-ta-shho-dopomagaye-vyroblyaty-zrk-strila-10-t-72-rm-70-vampire-ta-inshe/> (дата звернення: 17.11.2023)
34. Робейко О. Експерт вказав на нюанси з передачею Україні винищувачів F-16 URL: <https://www.unian.ua/weapons/ekspert-vkazav-na-nyuansi-z-peredacheyu-ukrajini-vinishchuvachiv-f-16-12147270.html> (дата звернення: 07.04.2023)
35. Сидорук Т.В Павлюк В.В. Розширення НАТО як фальшивий привід для виправдання війни росії проти України URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/rozshyrennya-nato-yak-falshyvyy-pryvid-dlya-vypravdannya-viyny-rosiyi-protu-ukrayiny> (дата звернення: 20.05.2023)
36. Санкції проти РФ. Міністерство закордонних справ України, 2023 URL: <https://mfa.gov.ua/sankciyi-proti-rf> (дата звернення: 12.04.2023)
37. СЛОВО І ДІЛО ЗСУ отримали вантажівки від Ісландії, яка не має власної армії 25.05.2023 URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/05/25/novyna/bezpeka/zsu-otrymaly-vantazhivky-islandiyi-yaka-ne-maye-vlasnoyi-armiyi> (дата звернення: 19.09.2023)

38. США поки що виключають передачу Україні винищувачів F-16 – Байден
URL: <https://mil.in.ua/uk/news/ssha-poky-shho-vyklyuchayut-peredachu-ukrayini-vynyshhuvachiv-f-16-bajden/> (дата звернення: 04.04.2023)
39. Собенко Н. Італія надасть Україні шостий пакет військової допомоги
21.02.2023 <https://suspilne.media/392969-italia-nadast-ukraini-sostij-paket-vijskovoї-doromogi/>(дата звернення: 19.09.2023)
40. Топчій О. Словенія у повній таємності передала Україні 20 БМП Valuk -
ЗМІ URL: <https://www.unian.ua/weapons/sloveniya-u-povniy-tayemnosti-peredala-ukrajini-20-bmp-valuk-zmi-12234429.html> (дата звернення:
19.09.2023)
41. УКРАЇНСЬКА ПРАВДА У Болгарії визнали конституційною військовою
допомогою Україні 07.03.2023 URL:
<https://www.pravda.com.ua/news/2023/03/7/7392402/>
42. УКРІНФОРМ Мінфін США оприлюднив детальний список санкцій проти
Росії, 2022 URL: <https://cutt.ly/s5vafjY> (дата звернення: 10.09.2023)
43. Україні загрожує позиційна війна - Залужний
URL:<https://mil.in.ua/uk/news/ukrayini-zagrozhuye-pozytsijna-vijna-zaluzhnyj/> (дата звернення: 14.11.2023)
44. ЦЕНТРАЛЬНА ВИБОРЧА КОМІСІЯ ПОСТАНОВА ВІД 27 ВЕРЕСНЯ
2022 РОКУ №101 Про нікчемність псевдореферендумів на тимчасово
окупованих територіях України URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0101359-22#Text> (дата звернення:
19.04.2023)
45. Центр міжнародної безпеки та партнерства Саміт НАТО затвердив новий
пакет допомоги Україні URL:<https://www.ispc.org.ua/archives/33981>(дата
звернення: 17.10.2023)
46. Чому в Угорщини така політика щодо України і чи можна її змінити URL:
<https://www.bbc.com/ukrainian/features-62472746> (дата звернення:
06.04.2023)

47. Agreement on measures to ensure the security of The Russian Federation and member States of the North Atlantic Treaty Organization URL: https://mid.ru/ru/foreign_policy/rso/nato/1790803/?lang=en (дата звернення: 08.11.2023)
48. A Watershed Moment for Sanctions? Russia, Ukraine, and the Economic. Elena Chachko and J. Benton Heath Battlefield, May 2022 URL: <https://cutt.ly/L5IF1V5> (дата звернення: 13.04.2023)
49. Anca Grădinaru “Ce nu spune România despre ajutorul militar dat Kievului? Romtehnica, cel mai mare exportator în Ucraina, în 2022 și 2023” 25.09.2023 URL: <https://romania.europalibera.org/a/ajutor-militar-romania-ucraina-romtehnica-cel-mai-mare-exportator/32604993.html> (дата звернення: 02.11.2023)
50. APOIO MILITAR À UCRÂNIA URL: https://www.defesa.gov.pt/pt/comunicacao/documentos/Lists/PDEFINTER_DocumentoLookupList/apoio_militar_Portugal_Ucrania_20230503.pdf (дата звернення: 05.11.2023)
51. BUREAU OF POLITICAL-MILITARY AFFAIRS Use of Presidential Drawdown Authority for Military Assistance for Ukraine URL: <https://www.state.gov/use-of-presidential-drawdown-authority-for-military-assistance-for-ukraine/> (дата звернення: 18.10.2023)
52. Brad Lendon Three weapons that changed the course of Ukraine’s war with Russia 25.02.2023 URL: <https://edition.cnn.com/2023/02/25/europe/ukraine-war-three-key-weapons-intl-hnk/index.html> (дата звернення: 26.06.2023)
53. Brzezinski, Zbigniew. “An Agenda for NATO: Toward a Global Security Web.” Foreign Affairs, vol. 88, no. 5, 2009, pp. 2–20. JSTOR, URL: <http://www.jstor.org/stable/20699640>. Accessed 14 Apr. 2023 (дата звернення: 14.04.2023)
54. Economic Sanctions and Regional Differences: Evidence from Sanctions on Russia. Zhentao Li and Tianzi Li, 2022 URL: <https://cutt.ly/V5IFLgx> (дата звернення: 14.04.2023)

55. Economic sanctions as a foreign policy tool in the light of Russia`s war against Ukraine. Anna Menshenina, 2022 URL: <https://cutt.ly/A5IFGot> (дата звернення: 14.04.2023)
56. ELTA KAM: Lietuvos karinė parama Ukrainai greitai sieks 409 mln. eurų 2023.02.23 URL: <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1921458/kam-lietuvos-karine-parama-ukrainai-greitai-sieks-409-mln-euru> (дата звернення: 25.07.2023)
57. Edward Hunter Christie Military Assistance to Ukraine: Rediscovering the Virtue of Courage 17 May 2022 URL: <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/military-assistance-ukraine-rediscovering-virtue-courage> (дата звернення: 22.09.2023)
58. FACT SHEET: Joined by Allies and Partners, the United States Imposes Devastating Costs on Russia. Statements and releases, February 2022 URL: <https://cutt.ly/a7SWXij> (дата звернення: 15.05.2023)
59. Forsvarsministeriets Militær støtte til Ukraine URL: <https://www.fmn.dk/da/arbejdsomraader/internationale-operationer/igangvarende-operationer/militar-stotte-til-ukraine/> (дата звернення: 14.10.2023)
60. Government to Canada Dons et support opérationnels militaires à l'Ukraine URL: <https://www.canada.ca/fr/ministere-defense-nationale/campagnes/soutien-militaire-canadien-envers-lukraine.html> (дата звернення: 07.10.2023)
61. IMMEDIATE RELEASE \$1.1 Billion in Additional Security Assistance for Ukraine Sept. 28, 2022 <https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/3173378/11-billion-in-additional-security-assistance-for-ukraine/> (дата звернення: 27.10.2023)
62. Jonathan Masters Why NATO Has Become a Flash Point With Russia in Ukraine January 20, 2022 URL: <https://www.cfr.org/background/why-nato-has-become-flash-point-russia-ukraine> (дата звернення: 24.06.2023)

63. James Goldgeier Promises made, promises broken? What Yeltsin was told about NATO in 1993 and why it matters July 12, 2016 URL: <https://warontherocks.com/2016/07/promises-made-promises-broken-what-yeltsin-was-told-about-nato-in-1993-and-why-it-matters/> (дата звернення: 20.08.2023)
64. Joe Sommerlad Why does Russia want to block Ukraine from joining Nato? July 11, 2023 URL: <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/ukraine-nato-membership-putin-russia-b2373003.html> (дата звернення: 13.09.2023)
65. Ján Debnár Slovensko už poslalo na Ukrajinu vojenskú pomoc za vyše 670 miliónov. Pozrite si, koľko čo stálo 08.11.2023 URL: <https://www.aktuality.sk/clanok/z2zbe9Q/slovensko-uz-poslalo-na-ukrajinu-vojensku-pomoc-za-vyse-670-milionov-pozrite-si-kolko-co-stalo/> (дата звернення: 06.10.2023)
66. Júlia Szóke, Kolos Kusica Military Assistance to Ukraine and Its Significance in the Russo-Ukrainian War 09.05.2023 URL: <https://www.mdpi.com/2076-0760/12/5/294> (дата звернення: 28.10.2023)
67. Koliko je Hrvatska pomogla Ukrajini: Imamo točne brojke Marko Špoljar 26.02.2023 URL: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/koliko-je-hrvatska-pomogla-ukrajini-imamo-tocne-brojke-15309830> (дата звернення: 26.10.2023)
68. Liste der militärischen Unterstützungsleistungen 1. Dezember 2023 <https://www.bundesregierung.de/breg-de/schwerpunkte/krieg-in-der-ukraine/lieferungen-ukraine-2054514> (дата звернення: 15.10.2023)
69. Militaire steun aan Oekraïne URL: <https://www.defensie.nl/onderwerpen/oostflank-navo-gebied/militaire-steun-aan-oekraïne> (дата звернення: 19.10.2023)
70. NATO official website Relations with Ukraine URL: https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_37750.htm#framework (дата звернення: 26.05.2023)

71. North Atlantic Cooperation Council (1991-1997) URL:
https://www.nato.int/cps/en/NATO/topics_69344.htm (дата звернення:
23.08.2023)
72. NATO official website Charter on a Distinctive Partnership between the North Atlantic Treaty Organization and Ukraine URL:
https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_25457.htm (дата звернення:
11.06.2023)
73. NATO official website Charter on a Distinctive Partnership between the North Atlantic Treaty Organization and Ukraine URL:
https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_25457.htm (дата звернення:
21.05.2023)
74. NATO official website Declaration to Complement the Charter on a Distinctive Partnership between the North Atlantic Treaty Organization and Ukraine, as signed on 9 July 1997 URL:
https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_57045.htm (дата звернення:
23.07.2023)
75. NATO-Ukraine Council URL:
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_217652.htm (дата звернення:
20.05.2023)
76. Norsk støtte til Ukraina og nabolandene
https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/humanitart-arbeid/naboland_hjelp/id2908141/ (дата звернення: 14.11.2023)
77. Óscar F. Civieta Armas, dinero, formación: la contribución de España a la guerra en Ucrania Óscar F. Civieta 11.04.2023 URL:
<https://www.lamarea.com/2023/04/11/armas-dinero-formacion-contribucion-de-espana-guerra-en-ucrania/> (дата звернення: 18.11.2023)
78. Press Release Statement by the North Atlantic Council on Russia's attack on Ukraine 24 Feb. 2022 URL:
https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_192404.htm?selectedLocale=uk (дата звернення: 16.07.2023)

79. Press briefing by NATO Secretary General Jens Stoltenberg following an extraordinary meeting of the North Atlantic Council 24 Feb. 2022 URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_192408.htm (дата звернення: 13.07.2023)
80. Press Release (2022) 125 Statement by the North Atlantic Council on the so-called “referenda” in parts of Ukraine URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_207558.htm?selectedLocale=en (дата звернення: 16.09.2023)
81. Research Briefing Military assistance to Ukraine since the Russian invasion
Published Wednesday, 04 October, 2023
<https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9477/> (дата звернення: 14.11.2023)
82. Rapport au Parlement sur les exportations d’armement de la France
<https://www.defense.gouv.fr/sites/default/files/ministere-armees/Rapport%20au%20Parlement%202023%20sur%20les%20exportations%20d%E2%80%99armement%20de%20la%20France%20%2807%202023%29.pdf> (дата звернення: 05.11.2023)
83. Republic of Estonia Government Estonia's military support to Ukraine will increase to more than 1% of GDP URL: <https://valitsus.ee/en> (дата звернення: 20.10.2023)
84. Sean Monaghan Gabriella Bolstad NATO and the Invasion, One Year On February 22, 2023 URL: <https://www.csis.org/analysis/nato-and-invasion-one-year> (дата звернення: 16.08.2023)
85. Software-Probleme, Ärger mit Griechenland, lange Lieferzeiten: Wie schwierig es um die versprochenen schweren Waffen aus Deutschland steht. URL: <https://cutt.ly/R5wmvoT> (дата звернення: 14.04.2023)
86. Tor Bukkvoll Ukraine and NATO The Politics of Soft Cooperation URL: <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/0967010697028003009> (дата звернення: 16.09.2023)

87. The consultation process and Article 4 18 Jul. 2023 URL: https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49187.htm (дата звернення: 13.09.2023)
88. The cost of war: Impact of sanctions on Russia following the invasion of Ukraine. Nobuhiro Hosoe, April 2023 URL: <https://cutt.ly/d5lFI7M> (дата звернення: 14.04.2023)
89. The United States Imposes Additional Sweeping Costs on Russia. Press statement. Antony J. Blinken, February 2023 URL: <https://cutt.ly/45lFVHp> (дата звернення: 11.04.2023)
90. Todd Lopez HIMARS, Excalibur Rounds Headed for Ukraine in \$625 Million Security Assistance Package Oct. 4, 2022 DOD News(дата звернення: 17.11.2023)
91. TVNET Lietuvas militārā palīdzība Ukrainai šogad sasniedz 250 miljonus eiro, paziņojis Anušausks 12.09.2023 <https://www.tvnet.lv/7853362/lietuvamilitara-palidziba-ukrainai-sogad-sasniedz-250-miljonus-eiro-pazinojis-anusausks> (дата звернення: 04.11.2023)
92. The German Government's Hesitance over the War Is Angering Allies URL: <https://cutt.ly/k5wyMij> (дата звернення: 11.04.2023)
93. Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja Suomen tuki Ukrainalle URL: <https://um.fi/suomen-tuki-ukrainalle> (дата звернення: 22.10.2023)
94. Weapons delivered by the West that are changing the course of the war in Ukraine URL: <https://mascolombia.com/en/war-in-ukraine-weapons-are-changing-course/> (дата звернення: 15.08.2023)